

Atlantis -
pelkkää satua

2
2003

? SKEPTIKKO

Kuka ryhtyisi töihin?

Tiedämme tietysti, että mainokset laihdustuotteista, jotka polttavat rasvaa ja vähentävät ruokahalua sekä makeanhimoa, ovat valheellisia aivan kuin mainos stressiä vähentävästä tuotteesta, joka on ”tiivistetty hienoimmasta elämänenergian lähteestä maan päällä”. Mutta entä ilmoitus ravintotuotteesta, jonka väitetään antavan vaikkapa lisää energiaa tai vähentävän kuukautisoireita? Mistä tiedämme, mihin uskoa?

Ilmoitusten tarkoitus on tietysti myydä laihdutus- tai ravintotuotteita. Tuotteiden myyjä voidaan kuitenkin harvoin pitää luotettavana tiedonlähteenä. Epäillen tulisi suhtautua myös terveydenhuollon ammattilaisten tai erilaisten terapeuttien markkinoimiin tuotteisiin; heidän tulisi myydä palveluita, ei tavaroita. Testit, jotka kertovat, mitä testajan edustamaa tuotetta testattava tarvitsee, ovat merkki epäluotettavasta toiminnasta.

Yleensäkin laihdutus- ja ravintotuotteiden nauttimisen ylikorostaminen sen sijaan, että kehoitettaisiin muuttamaan ruokailutottumuksia järkevämpään suuntaan, on huono neuvo. Moraaliton on käyttää pelottelutaktiikkaa väittämällä esimerkiksi, että kaikki sairaudet johtuvat ravinteiden puutteesta. Lähempänä totuutta ollaan, kun sanotaan, että suuri osa sairauksista johtuu liiallisesta ravinnosta - liiasta määrästä kaloreita.

Erikoisten titteleiden käyttö on yksi varoitusmerkki harhaan johtavasta markkinoinnista -kuka tahansa voi nimittää itseään ”sertifioiduksi ravintokonsultiksi” tai ”ravinneasiantuntijaksi”. Tuotetta suositteluvien käyttäjien ”todistuksia” ei ole syytä ottaa huomioon, sillä vaikka ne olisivatkin vilpittömästi annettuja, ei niillä ole minikäänkokoista todistusarvoa. Vain tarkasti kontrolloiduilla tieteellisillä kokeilla on.

Jos joku väittää, että ”tämä ei ole huijausta”, älä usko häntä - huijarit hokevat tätä koko ajan. Jos he eivät valehtele, miksi heidän pitää vakuuttaa, etteivät he valehtele? Myös lauseeseen ”perustuu tieteellisiin tutkimuksiin” kannattaa suhtautua epäillen. Lukeeko aspiriinipaketin kyljessä näin? Sitä paitsi ”tieteellinen” on toivottoman laaja ter-

mi. Yritys voi viitata satoihin väitteitään tukeviin tutkimuksiin, mutta nuo tutkimukset saattavat olla jäljittämättömissä, vanhentuneita, väärin tulkittuja tai huonosti tehtyjä.

Väitteisiin, joita ei voi määritellä, ei kannata luottaa. Miten voidaan mitata teho tuotteelta, jonka väitetään puhdistavan tai elvyttävän kehon, tasapainottavan sen kemialla ja tukevan elimien nuorenemista? Tuotteet, joiden väitetään parantavan useita eri sairauksia tai aikaansaavan nopeita, dramaattisia vaikutuksia, eivät ansaitse valistuneen kuluttajan huomiota saati rahoja.

Entä valistumattomat kuluttajat? Heitä voi suojella vain markkinointia valvomalla. Kuluttajavirasto julkaisi jo vuonna 1988 erinomaisen ohjeen laihdutusvalmisteiden markkinoinnista, jonka mukaan markkinoijan on pystyttävä osoittamaan esittämänsä väitteet tosiksi. Ohje koskee laihdutusvalmisteita, mutta sitä voi soveltaa hyvin myös muihin, esimerkiksi luontaistuotteisiin.

Ohjeessa mm. kerrotaan, että markkinatuomioistuimien päätöksessään 1983:2 katsonut viittaukset magneettisten rannerenkaiden sairauksia parantaviin vaikutuksiin sopimattomaksi markkinoinniksi, kun esitettyjä väitteitä rannerenkaan kipu parantavista vaikutuksista ei ollut edes yritetty näyttää toteen. Aineiston hyväksyminen riittäväksi näytöksi edellyttää, että markkinointiväitteen tueksi esitetyt lausunnot on antanut tai tutkimuksen suorittanut tunnetusti ammatillisen pätevyyden omaava, riippumaton asiantuntija tai tutkimuslaitos. Taiwanilaisia hiirikokeita tai asiakkaiden kiitoskirjeitä ei kuluttaja-asiamies ole katsonut riittäväksi näytöksi erään laihdutusnesteeseen laihduttavasta vaikutuksesta.

Ongelman muodostaakin markkinoinnin valvonta. Kotiin tulvivaa ilmaispostia selaillessa huomaa helposti, ettei mikään ole vuosien saatossa muuttunut. Tarvitsemme paljon nopeampaa puuttumista harhaan johtavaan markkinointiin, uhkasakkoja ja jopa konkreettisia rangaistuksia.

Kuka ryhtyisi töihin?

Risto K. Järvinen

SKEPTIKKO

2/2003

Numero 57

Julkaisija

Skepsis Ry
PL 483
00101 Helsinki
www.skepsis.fi

Päätoimittaja

Risto K. Järvinen

Toimitus

Närhitie 11
01450 Vantaa

e-mail: editor@skepsis.fi

Taitto

Risto K. Järvinen

Kaikki tässä lehdessä julkaistut kirjoitukset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä, eivätkä edusta toimituksen, Skepsiksen tai ECSO:n virallista kantaa. (ECSO=European Council of Skeptical Organisations. Skepsis ry on ECSO:n jäsen.)

Painopaikka

Nykypaino

ISSN 0786-2571

Atlantis - ei ikinä, ei kuinkaan, ei missään	4
Kevin Christopher	
Bara Normal.....	11
Lisäaineiden haittavaikutuksista liikkeellä vääriä väitteitä	12
”Maailman vaarallisin” aspartaami.....	13
”Vaarallisia” elintarvikelisäaineita.....	14
Kahakka Noni-mehusta päättyi.....	15
Veikko Nantö	
Kun Skepsistä perustettiin.....	16
Kalevi Kuitunen	
Keskeneräiseksi jäänyt keskustelu raskaan sarjan darvinistin kanssa.....	20
Richard Dawkins	
Lupauksia ja uhkailua. Maria Duvalin moraalittomat kirjeet, osa I	24
Risto K. Järvinen	
Ravintouutisia	34
Lyhyet. Luontaistuotteita pannaan	35
Kirjat. Avaruusolentojen kulttuurihistoriaa... Heikki Ervasti	36
Kirjat. Pakoa todellisuudesta	37
Osmo Tammissalo	
Lyhyet	38
Keskustelua.....	40

*Kansi: Kevin Christopherin mukaan Atlantis on vain Platonin keksimä houkutteleva satu (s. 4-11).
Kuva: Saara-Sofia Järvinen.*

Atlantis

EI IKINÄ, EI KUIN- KAAN, EI MISSÄÄN

”Ei ole minkäänlaisia todisteita, jotka liittäisivät Atlantiksen olemassaolon mihinkään todelliseen paikkaan mihinkään maailman aikaan.”

Mytti yhdessä yössä mereen vajonneesta Atlantiksen valtavasta saaresta ja sen sivilisaatiosta on kiinnostanut monia arvovaltaisiakin henkilöitä vuosisatojen saatossa. Spekulaatioihin ovat osallistuneet mm. englantilainen filosofi ja valtiomies sir **Francis Bacon** (1561-1626) ja kongressiedustaja **Ignatius Donnelly** (1831-1901) Minnesotasta. Myytin ”isä” oli kreikkalainen filosofi **Platon** (427-347 eaa.), eräs länsimaisen ajattelun kehitykseen eniten vaikuttanut henkilö.

Atlantis-myytti esiintyy ensimmäisen kerran kahdessa Platonin dialogissa Timaios ja Kritias. Timaios, joka on pääosiltaan ylliluonnollinen selonteko maailman luomisesta, onkin usein kuulunut hermetistien, uusnostikoiden ja muiden okkultistien pyhien kirjojen kaanoniin. Kuuluisat meediat ja okkultistit ovat pitäneet legenda Atlantiksesta ennustamisen kohteena. ”Nukkuvat profeetta” **Edgar Cayce** (1877-1945) ennusti Atlantiksen löytyvän vuonna 1968 tai 1969. Venäläinen teosofi madame **Helena Blavatsky** (1831-1891) väitti viettäneensä seitsemän vuotta Tiibetissä suurten hinduopettajien kanssa, jotka olivat kertoneet hänelle myös Atlantiksen ja Lemurian hävinneistä sivilisaatioista.

Useiden vuosien hiljaiselon jälkeen legenda Atlantiksesta on taas palannut kiihottamaan valtaväestön mielikuvitusta. Disneyn studioilta tuli

vuonna 2001 ulos animaatio Atlantis - kadonnut kaupunki - ja seuraavana vuonna jatko-osa Atlantis - Milon paluu. Kirjakauppojen hyllyistä voi löytää useita uusia, tätä uponnutta sivilisaatiota koskevia teoksia - sekä tärähtäneitä tulkintoja että kriittisiä arviointeja.

Rajatieteitä edustavat mm. seuraavat kirjat: **Andrew Collins**: Gateway to Atlantis; **Colin Wilson** ja **Rand Flem-Ath**: The Atlantis Blueprint; **Herbie Brennan**: Atlantis Enigma. Maanläheisempää ja skeptisempää näkökulmaa edustavat mm. seuraavat, suositeltavat kirjat: **Richard Ellis**: Imagining Atlantis; **Kenneth Feder**: Frauds, Myths and Mysteries: Science and Pseudoscience in Archeology.

Ellisin kirja on lähes ensyklopediamainen selonteko Atlantikseen liittyvistä spekulaatioista. Se on huomionarvoinen johtuen kriittisestä, läpeensä tutkitusta lähestymisestäään ja pitää sisällään kaikki Atlantiksen myyttiä käsitelleet henkilöt ja hypoteesit - jopa modernin scifin ja pop-kulttuurin visiot kyseisestä mereen hävinneestä maailmasta. Federin kirjassa on loistava luku, jossa käydään ytimekkäästi läpi kaikki keskeiset todisteet Atlantiksen olemassaolosta - tai siis todisteiden puuttuminen.

Faktaa ja fiktiota

Loputon - nyt jo yli 2000 vuotta vanha - kysymys on, onko Platonin selonteko Atlantiksesta kuvaus todellisesta sivilisaatiosta, joka upposi aaltoihin vai onko se vain houkutteleva satu, joka syntyi Ateenan filosofin mielikuvituksessa.

Atlantiksen legendasta onkin tehtävissä kolme

mahdollista tulkintaa: 1.) Selonteko on täyttä faktaa; 2.) Selonteko on sekoitus faktaa ja fiktiota; 3.) Selonteko on kokonaan fiktiota.

Kaikki tiedemiehet ja jopa useimmat Atlantikseen höynähtäneetkin ovat heittäneet ensimmäisen tulkinnan romukoppaan. Valitettavasti nämä höynähtäneet ja useat tiedemiehetkin ovat samaa mieltä toisen tulkinnan kanssa. Ongelma uskottaessa siihen, että selonteko Atlantiksesta on sekoitus faktaa ja fiktiota on se, että jokainen yksityiskohta, joka on jätetty huomioimatta Platonin kuvaamasta Atlantiksesta, jotta se sopisi tulkintaan, heikentää edellytyksiä selvittää kysymystä, oliko Atlantis todella olemassa.

Kirjastonhoitaja Rand Flem-Athin mukaan Atlantis on itse asiassa Antarktiksella. Sveitsiläinen geo-ärkeologi **Eberhard Zangger** (s. 1958) taas olettaa, että Atlantis oli yhtä kuin muinainen Troija. Mutta kuten äsken mainitsin, mitä enemmän Platonin Atlantiksesta esittämiä aikamäärityksiä, sijainteja ja muita detaljeja vaihdetaan sitä vähemmän jää jäljelle todisteita siitä, mikä on totuus Atlantiksesta.

Ne tiedemiehet, jotka ovat luopuneet ajatuksesta, että Atlantiksen legendan takana olisi yhtään faktaa, väittävät usein, että kertoessaan Atlantiksesta Platon itse asiassa kuvaili epämääräisesti Aigeianmerellä Santorinilla 1500 vuotta ennen ajanlaskumme alkua tapahtunutta tuhoa - mutta muuten hänen selontekonsa on fiktiivinen. Kuitenkin kaikki todisteet osoittavat, että Platonin kuvaus Atlantiksesta on epäilyksettä täysin fiktionaalinen; utopistinen myytti, joka on kyhätty kokoon havainnollistamaan eloisesti Platonin poliittista filosofiaa.

Voimme luopua kaikista Atlantiksen legendan selityksiä ja lähteitä koskevista keskusteluista toteuttamalla skeptikko **Ray Hymanin** (s. 1928) ohjetta ”varmistaa ensin, että selitystä tarvitaan, ennen kuin yrität selittää mysteeriä”.

Atlantiksesta puhuttaessa useimmat ihmiset tiedostavat pinnallisesti, että kyseinen nimi viittaa johonkin muinaiseen sivilisaatioon, joka tuhoutui luonnononnettomuudessa ja hävisi veden

alle. Tuskin kukaan kuitenkaan tietää Atlantiksen myytin alkuperää, yksityiskohtia ja kontekstia. Siksi meidän täytyy ensiksi tutkia tarkasti kaikki kyseiset seikat ja selvittää tarkkaan, mitä asioita Platon väittää tekstissään faktaksi. Sitten Atlantis-dialogeja täytyy tutkia kirjallisten lähteittensä kontekstissa - jatkona Platonin teokselle *Valtio*. Näin uskon meidän lopulta pääsevän juuri sellaiseen, paikkansapitävään tulokseen, jonka Atlantiksen legenda ansaitsee.

Legendan alkuperä

Kuten edellä mainittiin, Atlantis mainitaan ensimmäisen kerran kahdessa Platonin kirjoittamassa dialogissa *Timaios* ja *Kritias*. Ennen Platonia ei mistään kirjallisuudesta löydy minkäänlaisia viitteitä kyseiseen sivilisaatioon - ei myöskään muinaisen Kreikan myyttisistä perinteistä.

Höynähtäneet, jotka olettavat Atlantiksen tarun olevan jonkinlainen aarrekartta, jonka avulla voi löytää mereen vajonneen valtion, saavat usein lisäuskoa bisnesmiehestä arkeologiksi kääntyneestä saksalaisesta **Heinrich Schliemannista** (1822-1890). Hän löysi **Homeroksen** Iliaan eepissä runossa mainitun Troijan rauniot Turkista vuonna 1872. Ennen löytöä suurin osa tiedeyhteisöstä oli sitä mieltä, että Ilias on runollinen mestariteos, joka perustuu pelkästään myytteihin ja mielikuvitukseen - Troijaa ei koskaan ollut oikeasti olemassa. Schliemann kuitenkin otti Iliaan yhtä todesta kuin fundamentalistikristityt Raamatun, ja oli vakuuttunut siitä, että Troija oli todellakin sijainnut jossakin Turkin lounaiskulmassa. Tutkittuaan Iliaan geologisia kuvauksia ja tarkkailtuaan maastonmuodostusta Turkissa hän vakuuttui, että Troija sijaitsee Hissarlik-nimisen kukkulan alla (paikkaa oli ensimmäisen kerran ehdottanut **Charles MacLaren** (1782-1866) vuonna 1822). Schliemann teki kukkulalla arkeologisia kaivauksia ja löysi - ei ainoastaan yhtä Troijaa, vaan useita. Hissarlikissa on jäänteitä seitsemästä erillisestä kaupungista, joista vanhimmat ovat 3000-2000 -luvulta ennen ajanlaskumme alkua.

Schliemannin arkeologinen löytö, joka varmisti Homeroksen kuvaaman Troijan sodan olevan totta, on inspiroiva esimerkki siitä, kuinka myös järvevä maallikko voi edistää merkittävästi tieteellistä tutkimusta. Valitettavaa on, että Schliemann toimii usein esikuvana omaan maailmaansa eristäytyneille Atlantiksen etsijöille, jotka saavat turhaa toivoa hänen menestyksestään.

Homeroksen Troijalla ja Platonin Atlantiksella

on kuitenkin merkittäviä eroja. Ilmeisin on se, että Troijan rauniot löydettiin sieltä, missä Homeros sanoi niiden olevan. Ilias ja sen sankarit ovat myös osa kreikkalaisessa taiteessa ja kulttuurissa esiintynyttä myyttistä traditiota. Vanhasta savikeramiikasta on löydetty kohtauksia Troijan sodasta ja kuvauksia sellaisista Homeroksen sankareista kuten Akilles, Ajax ja Odysseus. Myös vanhat legendat ja uskonnolliset myytit viittaavat kyseisiin henkilöihin. Lisäksi Platonin ajan kreikkalaiset tunnistivat useat Iliassa mainitut paikat.

On myös olemassa pitävä todiste siitä, että Ilialla ja myös toisella Homeroksen teoksella Odysseuksella on syvät juuret menneisyydessä. **Milman Parry** (1902-1935) analysoi vuonna 1930 Homeroksen runojen rakennetta ja vertasi sitä Serbien suulliseen runoperinteeseen. Osoittautui, että Ilias on perinteisistä fraaseista riisuttua suullista runoutta, joka on periytynyt kreikkalaisten bardien eli runonlaulajien sukupolvesta toiseen.

Platonin Timaios ja Kritias eivät taas ole traditionaalisia. Hänen dialoginsa ovat aivan omalaa-tuistaan proosaa. Atlantista ei mainitse kukaan muu ennen Platonia, eikä Atlantis ole koskaan ollut osa laajempaa keraamisen taiteen, runouden, kirjallisten vihjeiden, paikallisten legendojen tai monumentaalisen arkkitehtuurin perinnetekijua. Ei ole olemassa minkäänlaisia todisteita, että tarut Atlantiksesta olisivat periytyneet sukupolvesta toiseen jo ennen Platonin aikaa.

Yksityiskohdat ja konteksti

Platon teoksista on laadittu kronologia, joka perustuu tyyllillisiin ja muihin seikkoihin. Filosofin viimeiset dialogit olivat Valtio, Timaios ja Kritias. Viimeiset kaksi teosta on nimetty niiden kirjan henkilöiden mukaan, joilla on tärkein osa dialogeissa. Vaikka kutsunkin dialogeihin osallistujia kirjan henkilöiksi, on syytä huomata, että he kuitenkin olivat todellisia Platonin ja **Sokrateen** aikalaisia.

Timaiokseen Platon on tallettanut Sokrateen,

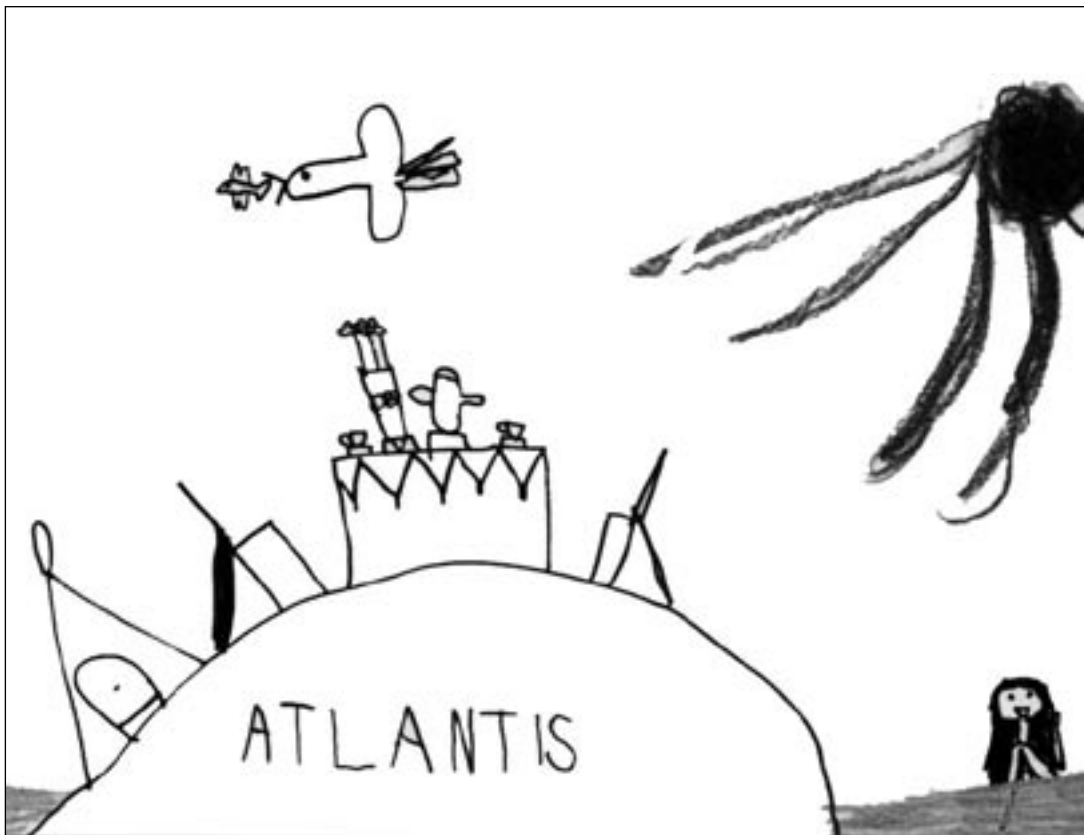
Kritiaksen, Hermokrateen ja Timaioksen välisen keskustelun. Sokrateen edellisen päivän puheen pääaiheena on ollut valtio - minkä laatuinen ja millaisten miesten muodostama sen parhaimmillaan pitäisi olla. Nyt kolmen muun miehen tehtävänä on antaa omat selontekonsa valtiosta Sokrateelle. Timaios kuvailee maailman luomista, mutta vasta sen jälkeen, kun Kritias on kertonut Atlantiksen tarinan, jonka hän väittää kuulleensa kymmenvuotiaana isoisänsä **Kritias vanhemman** kertomana runonesityskilpailussa Ateenassa - Aparaturia-juhlan sinä päivänä, jota kutsutaan nimellä Kureotis, nuorukaisten päivä. Apaturian viimeisenä päivänä vauvat, nuoret miehet ja vasta naimisiin menneet vaimot liitettiin jäseniksi eri yhteisöihin. Palaan myöhemmin siihen, miten tärkeä tämä Aparaturia-juhlan riitti oli Atlantiksen legendan kannalta.

Keskustelu jatkuu Kritias-teoksessa, jossa Kritias täydentää kertomustaan Atlantiksesta kuvailemalla yksityiskohtia yhteisön alkupe-rästä, maantieteellisistä seikoista ja kulttuurista. Kertomus kuitenkin jää Platonin kuoleman takia kesken; filosofi ei koskaan ehtinyt saada valmiiksi myöskään Hermokrateen dialogia.

Timaioksessa Kritias kertoo, että hänen isoisänsä kuuli tarinan Atlantiksesta omalta isältään, **Dropideelta**. Dropides vuorostaan kuuli tarinan kunnoitetulta runoilijalta ja valtiomieheltä **Solonilta**. Tämä oli kuullut tarinan paikallisilta papeilta matkoillaan Egyptissä. He kertoivat Solonille, että Ateenan historia yltää kauemmaksi kuin yksikään ateenalainen muistaa ja että kaupunki kävi sotaa Atlantista vastaan tuhansia vuosia sitten.

Jopa Solonin elinaikana egyptiläinen sivilisaatio oli 2000 vuotta vanha, joten tämä osa kertomuksesta olisi voinut olla totta. Mutta kun papit väittivät, että sota käytiin 8000 vuotta ennen Solonin aikaa, siis noin 9000 vuotta ennen ajanlaskuamme, alkavat hälytyspillit viheltää. Tältä ajalta arkeologit eivät nimittäin ole toistaiseksi löytäneet minkäänlaisia todisteita korkeakulttuurisivilisaatioista Välimeren alueella, tai mistään muualtakaan maailmasta.

Platonin Atlantis-kirjoitukset ovat kaksiselitteisiä: ne selvästi sijoittavat Atlantiksen olemassaolon noin vuoteen 10 000 ennen ajanlaskumme alkua ja väittävät egyptiläisten pappien pitäneen historiankirjoja Atlantiksesta jo 8000 vuotta ennen kuin Solon kuuli tarinan. Koska 11 000 vuotta sitten ei ollut egyptiläistä kirjoitusta, egyptiläisiä pappeja tai edes egyptiläistä sivilisaatioita, täy-

Propagandana myytti Atlantiksesta kertoo enemmän itse ateenalaisista kuin mistään uponneesta sivilisaatiosta. Jos Atlantiksen tarina sisältää kuvauksia, jotka muistuttavat historiallisia tapahtumia, johtuu se siitä, että mikä tahansa fiktio vertautuu todellisiin kokemuksiin.

tyy tarinan Atlantiksesta olla peräisin itseltään Platonilta. Vaikka argumentti egyptiläisistä pappeista olisikin totta, niin kuinka luotettava heidän kertomansa tarina olisi? Kyseessä olisi tuhansia vuosia vanha kuulopuhe: 1) Papit kertovat Solonille legendasta; 2) Solon kertoo Dropideelle; 3) Dropides kertoo pojalleen, vanhemmalle Kritiakselle; 4) Kritias kertoo kymmenvuotiaalle lapsenlapselleen Kritiakselle; 5) Nuorempi Kritias, aikuiseksi kasvaneena miehenä, kertoo tarinan Sokrateelle ja hänen vierailleen puolifiktiivisessä dialogissa, jonka Platon kirjoittaa muistiin. Legenda Atlantiksesta - jos uskoo Platonin aikamääritystä - on melko pitkä ollakseen luotettava kertomus kaukaisesta menneisyydestä.

Vuonna 1969 kreikkalainen seismologi **Angelos Galanopoulos** esitti ensimmäisenä oletuksen, että katastrofaalinen tulivuorenpurkaus vulkaanisella Santorinin saarella 1500 vuotta ennen

ajanlaskumme alkua toimi lähteenä Platonin Atlantikselle. Onhan Santorini puoleksi uponnut mereen, ja katastrofissa hautautunut kaupunki - Akroti - löydettiin vuonna 1967 kreikkalaisen arkeologin **Spyridon Marinatosin** (1901-1974) toimesta. Jotta Galanapulosin tulkinta osuisi yksiin Atlantiksen kertomuksen kanssa, hän valitettavasti väitti Santorinin tulivuorenpurkauksen tapahtuma-ajankohdan olleen Platonin kirjassa väärin. Galanopulos väitti, että Atlantis (Santorini) upposi mereen 900 vuotta, eikä 9000 vuotta ennen Solonia. Vuosilukukujen sadat ja tuhannet menivät hänen mukaansa Platonilta sekaisin seurauksena virheestä, joka johtui egyptiläisten ja kreikkalaisten välisistä kommunikaatio-ongelmista.

Hieno teoria, mutta silti jäljelle jää tosiasia, etteivät egyptologit ole koskaan löytäneet minkäänlaisia egyptiläisiä kirjoituksia, jotka kertoisivat

Atlantiksesta - oli se olemassa koska tahansa ja missä tahansa. Lisäksi Galanopoulos astui ansaan, josta mainitsin aikaisemmin: hän muutti osan Platonin esittämästä Atlantiuksen määritelmästä todistaakseen ”Atlantiuksen” olleen olemassa. Pitämällä Atlantista Santorinina Galanopoulos ryhtyi sormeilemaan Platonin ilmoittamaa paikkaa ja aikaa kyseenalaistamatta sitä oliko Platonin tai hänen Atlantistaan ikinä edes olemassakaan.

Kirjassaan Richard Ellis lainaa osuvasti edesmenneittä skeptikkoystäväämme **L. Sprague de Campia** (1907-2000): ”Et voi muuttaa kaikkia Platonin kertomuksen yksityiskohtia ja väittää kertomusta yhä samaksi. Se on niin kuin väittäisi, että kuningas **Arthur** oli itse asiassa **Kleopatra**. Täytyy vaihtaa ainoastaan sukupuoli, kansallisuus, aikakausi, temperamentti, moraaliset arvot ja muut yksityiskohdat, niin samanlaisuus on ilmiselvää.”

Kritias esitti Atlantiuksen varsin selkeästi; hän oli tarkka myös sen sijainnista valtameressä Herakleen pylväiden ulkopuolella (suomentanut A.M. Anttila):

[24 e] ... Sillä kirjoitettu on, että teidän valtionne pysäytti kerran mahtavan sotajoukon, joka oli lähtenyt kaukaa Atlantiin valtamereltä ja röyhkeästi hyökännyt koko Euroopan ja Aasian kimppuun. Tuon mainitun valtameren yli saattoi näet siihen aikaan purjehtia. Sen salmen edessä, joita te kutsutte Herakleen pylväiksi, oli näet saari, yhtä suuri kuin Libya ja Aasia yhteensä, ja sen ajan matkustajat saattoivat mennä siitä toisille saarille ja niiltä edelleen mannermaalle, joka ympäröi tuota varsinaista valtamerta. Sillä koko mainitun

[25 a] salmen tämänpuoleinen alue on kuin satama, johon johtaa ahdas tuloväylä. Sen toisella puolella on tuo valtameri, ja maata sen ympärillä kehässä voi varsinaisessa mielessä kutsua mannermaaksi. Tällä Atlantis-saarella hallitsi suuri ja ihmeellinen kuninkaiden liittokunta, joka piti vallassaan koko saarta ja lisäksi monia muita saaria ja osaa manner-

[25 b] maasta. Sen lisäksi he hallitsivat vielä

Libyan alueita salmen tällä puolen aina Egyptin rajoille saakka ja Eurooppaa Etruriaan asti. Tämä voimavaransa yhteen liittänyt valtakunta yritti nyt yhdellä ainoalla suurhyökkäyksellä orjuuttaa sekä teidän maanne että meidän ja lisäksi kaiken salmen tällä puolen sijaitsevan maan.

Väite Atlantiuksen sijainnista on kohtalaisen tarkka. Satama, johon johtaa ahdas tuloväylä (Herakleen pylväät) on Välimeren alue. Atlantis sijaitsee Gibraltarinsalmen takana kaukana Atlantiin valtamerellä. Tiedemiehet, kuten **J.V.Luce** ovat Galanopoulosin kanssa samaa mieltä siitä, että Atlantiuksen legenda kertoo Akrotinin tuhosta Santorinilla. Vuonna 1992 Eberhard Zangger Saksan arkeologisesta instituutista Ateenassa esitti teorian, että Atlantis oli itse asiassa Troija, joka - kuten aikaisemmin on jo todettu - sijaitsi lounaisessa Turkissa. Vaatii aikamoista mielikuvitusta väittää, että tarina suuresta saaresta Atlantiin valtameressä kertoo todellisuudessa pienestä saaresta Aigeianmeressä tai linnoituksesta muinaisessa Turkissa. Tällaista tutkimusta kuitenkin rahoitetaan. Richard Ellisin mukaan Stanfordin yliopisto ja Saksan arkeologinen instituutti tukivat Zanggerin työtä vuosina 1984-1988.

Atlantiukseen todella höyrähtäneet ovat kuitenkin syyllisiä vieläkin suurempiin ”rikoksiin”, sillä he tulkitsevat kuvauksen saaresta Herakleen pylväiden takana vieläkin väljemmin. He saattavat sijoittaa Atlantiuksen lähes minne tahansa maapallolla. Rand Flem-Ath sijoittaa Atlantiuksen Antarktikselle. **John M. Allen** kirjassaan Atlantis: The Andes Solution sijoittaa Atlantiuksen nykypäivän Boliviiaan, Poopoo-järveen uponneelle vulkaaniselle saarelle. Tästä teoriasta löytää lisätietoja osoitteesta www.geocities.com/webatlantis/.

Jos Atlantis ja sen hävinnyt sivilisaatio - todellinen tai kuviteltu - sijoitetaan jonnekin muualle kuin Atlantiin, täytyy jättää huomioimatta avainosa Platonin kuvauksesta (suomentanut A.M. Anttila):

[25 d] ... Mutta sitten myöhemmin, yhden ainoan hirvittävän päivän ja yön kuluessa, syntyi tavattoman ankaria maanjäristyksiä ja puhkesi vedenpaisumus; maa nieli yhtäkkiä koko teidän sotajoukkonne, ja samalla Atlantis-saari vajosi meren syvyyteen ja katosi näkyvistä. Sen vuoksi meri on vielä nytkin tuolla kohtaa purjehduskelvoton ja mahdoton tutkittavaksi, sillä lieju, jonka saari vajotessaan jätti jälkeensä, on esteenä.

”Platon näkee legendat sosiaalisesti käytännöllisinä työkaluina - jaloina valheina”.

Etelämanner ja Poopoo-järvi tuskin ovat kuvauksen mukaisia purjehduskelvottomia liejuisia alueita Atlantin valtameressä. Minkä tahansa mahdollisen Atlantiksen olemassaoloa esittävän todisteen voima riippuu siitä, että pysytään kuvauksessa, erityisesti Platonin sellaisessa. Hän kertoo Atlantiksesta selkeästi, ja niin kauan kuin ei löydetä 11 000 vuotta vanhaa suurta uponnutta saarta raunioineen ja muinaisine merenkulkusiviliisaatioineen, skeptikot voivat turvallisesti olettaa, että Atlantista ei ikinä ole ollut olemassa.

Platonin motiivit

Platonin dialogit esittävät hänen filosofiaansa ja niissä on joitakin ominaisia piirteitä. Yksi piirre on epätavallisten, tosiksi väitetyiden tarinoiden käyttö, joiden avulla Platon saattoi esittää ideansa eloisesti.

Esimerkiksi Gorgias-teoksen lopussa Sokrates kertoo tarinan Autuaiden saarista ja Tartaroksesta, kreikkalaisen version taivaasta ja helvetistä (suomentanut Pentti Saarikoski):

[523 a] Kuuntele niin saat kuulla - aloittaakseni kuten tarinankertojat - hyvin kauniin tarinan, jota sinä luultavasti pidät satuna mutta minä tosikertomuksena. Tarkoitukseni on kertoa sinulle totuus.

Valtio-teoksen lopussa Sokrates kertoo tarinan pamfyialaisesta sankarista Eristä, joka kaatui taistelussa, mutta heräsi polttoroviolla eloon ja kuvasi, mitä oli kuoleman tuolla puolen nähnyt (suomentanut Marja Itkonen-Kaila):

[621 b,c] ... Näin siis, Glaukon, sekin tarina pelastui joutumasta hukkaan. Jos uskomme siihen, se voi pelastaa meidätkin, ja silloin pääsemme hyvin ylittämään Lethen virran ja sielumme säästyy saastumattomana.

Platon käyttää ”todellisten”, hämmästyttävien tarinoiden välinettä myös muissa dialogeissaan,

mukaanlukien Menon ja Lait. Timaios, kuten aikaisemmin mainittiin, on jatkoa Valtiolla, Platonin pääteokselle, joka kertoo ideaalivaltiosta ja sen hallitsemisen luonteesta. Kun Platon kertoo, kuinka ideaalivaltio ja sen kansalaisuus tulisi muodostaa, hän myös esittää keinoja nuorison kasvatukseen. Yksi työkalu on käyttää täysin keksittyjä tarinoita, jotka esitetään nuorisolle todellisena historiana (suomentanut Marja Itkonen-Kaila):

[376 d] ... No niin, nyt ryhdymme tarinoimaan niin kuin sadun-

[377 a] kertojat, kaikessa rauhassa, ja alamme kasvattaa näitä miehiä. ... Ja aloitamme kasvatuksen runotarten taiteilla, urheilun vuoro on myöhemmin, eikö totta? ... Ja taiteisiin kuuluvat myös kertomukset? ... Kertomuksia on kahta lajia, todenperäisiä ja valheellisia. ... Ja kasvatuksessa tulee käyttää näitä molempia, ensin kuitenkin valheellisia, niinhän? ... No, tiedät kai, että alku on tärkein jokaisessa työssä,

[377 b] mutta varsinkin kun on kyseessä nuori ja taipuisa olento. Silloin häntä on helpoin muovailla ja silloin häneen painautuu se leima, jolla hänet tahdotaan merkitä.

Myöhemmin Platon kirjoittaa samassa teoksessa:

[414 b,c] ... Jokin aika sitten puhuimme välttämättömyyden sanelemista valheista. Millähän tavoin me nyt voisimme saada itse hallitsijat tai edes muut valtiomme kansalaiset uskomaan erään tällaisen kauniin valheen? ... Tällaista on tapahtunut ennen monin paikoin, niin ainakin runoilijat sanovat, ja monet uskovat heitä. Mutta meidän päivinäimme tällaista ei ole sattunut ja tuskin enää sattukaan, niin että tulee olemaan täysi työ saada ihmiset uskomaan tähän.

Kuten itävaltalainen filosofi **Karl Popper** (1902-1994) huomioi ensimmäisessä osassa kaksiosaisessa kirjassaan Avoim yhteiskunta ja sen viholliset, Platon näkee legendat ihmisen alkuperästä, moraalaisesta urheudesta ja suurista saavutuksista sosiaalisesti käytännöllisinä, tahdotun maailmankatsomuksen mieleen iskostavina työkaluina - jaloina valheina.

Kritiaksen Timaios-teoksessa Sokrateelle ja hänen vierailleen kertoma tarina Atlantiksesta on erityinen monestakin syystä. Ensiksikin Kritias oli Platonin ”isosestä”. Hän oli myöskin yksi ”kol-

mestakymmenestä tyrannista”. (Ateenaan spartalaisen sotapäällikön **Lysandroksen** ateenalaisista saavuttaman voiton (404 eaa.) jälkeen asetettu brutaalia hirmuhallintoa harjoittanut johto, jonka Trasybulos syöksi vallasta jo seuraavana vuonna ja palautti demokraattisen hallintomuodon.) Hän oli antidemokraatti ja esispartalainen. Platonin Valtiossa esitetty ideaaliyhteiskunta ei ollut sattumalta sekä antidemokraattinen että merkittävästi samankaltainen kuin Sparta. Myös Kritias esitti jo Valtiossa olleen doktriinin jalosta valheesta.

Popperin mukaan Platon olikin ensimmäinen, joka ylisti propagandistisia valheita, ja ”niiden tarkoitusta hän kuvasi voimakkailla säkeillä saarnaten viisaasta ja ovelasta miehestä, joka keksi uskonnon”.

Propagandana myytti Atlantiksesta kertoo enemmän itse ateenalaisista kuin mistään uponneesta sivilisaatiosta. Taru sijoittaa Ateenan historian syvälle menneisyyteen ja kuvaa kaupunkilaisia sankarillisessa taistelussa uhkaavaa Atlantiksen vihollista vastaan. Timaoksessa Kritias vastaa Sokrateen pyyntöön kuvata tarkasti taistelua Ateenan puolesta seuraavasti (suomentanut A.M.Anttila):

[25 b,c] ... Ja silloin, Solon, kaikille ihmisille kävi selväksi teidän valtiossanne piilevä hyveen ja urheuden voima, sillä valtionne oli kaikkia muita edellä jalossa rohkeudessa ja sotataidossa. Välillä se johti muita helleenejä, välillä sen oli pakko käydä sotaa yksin, kun muut luopuivat taistelusta. Suunnattomiin vaaroihin antautuen se voitti hyökkääjät ja pystytti voitonmerkin. Niin se pelasti orjuudesta ne, joita ei vielä ollut saatettu orjuuteen, ja meille kaikille muille, jotka asumme Herakleen rajamerkkien tällä puolen, se auliisti pelasti vapauden.

Kuten aikaisemmin mainitsin, Aparaturia-juhlat, jollaisissa Kritias kuuli Atlantis-tarinan isoisältään, ovat paljastavia. Vauvat, nuoret miehet ja vasta naimisiin menneet vaimot liitettiin juhlien päätteeksi jäseniksi eri yhteisöihin. Tilaisuudessa

yhteisö ajoi seuraavan sukupolven sisään juuri sellaiseen kontekstiin, missä tarinoita valtiosta esitettiin koulutustarkoituksessa tosina. Huomioitavaa on myös tosiasia, että kyseessä oli kilpailu eepin runouden esittämisestä. Eepin runous oli Kreikassa klassinen väline, jonka avulla kerrottiin taruja kauan sitten tapahtuneista sankarillisista teoista.

Ei ole minkäänlaisia todisteita, jotka liittäisivät Atlantiksen olemassaolon mihinkään todelliseen paikkaan mihinkään maailman aikaan. Jos Atlantiksen tarina sisältää kuvauksia, jotka muistuttavat historiallisia tapahtumia, johtuu se siitä, että mikä tahansa fiktio vertautuu todellisiin kokemuksiin. Kaikki todisteet osoittavat, että kertomus Atlantiksesta oli yksi Platonin jaloista valheista: käyttökelpoista fiktiota, jota käytettiin esittämään asiaa, ei viittaamaan menneisyyteen.

Atlantis jatkaa ihmisten mielikuvituksen kiehtomista, koska taru tarjoaa toivoa, että jonakin päivänä paljastuvat hävinneet ihanteet tai ihmisen rajoittamattomat kyvyt - eivät pelkästään kuolleen sivilisaation rauniot. Väärennetylle kartalle pürretyn tuntemattoman maan tutkiminen jättää kuitenkin huomioimatta todellisen Atlantiksen: ihmisten ihanteiden löytämättömän maan. ■

Lähde:

www.csicop.org/sb/2001-09/atlantis.html

Käännös: Risto K. Järvinen

Kirjoittaja on CSICOP:n (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal) PR-päällikkö. Hänellä on tutkinto muinaisen Kreikan ja Rooman kielistä ja kulttuurista.

Ben Normal

Älyn kääntöpuolella

Kirjutosvirheitä aiheuttava geeni löytyi.” ”Nanoteknologia pian käden ulottuvilla.” Sitä rataa. Tiede kulkee kovempaa kuin sponsorirahojen tavoitteleva sprintterilauma. Eilinen viisas ei tänään uskoisi sitä mikä huomenna on tyhmällekin selvää.

Vanhemmat tieteen harppaukset tuntuvat paitsi harvemmilta myös vakaammilta. Niistä ehdittiin painaa oikeita kirjoja kansan luettavaksi. Nyt sanomalehti on armotta myöhässä ja nettisivujen päivittäjällä pitää kiirettä.

Luulisi, että meillä ihmisillä polla säteilee keskimäärin kirkkaammin kuin sata vuotta sitten. Luulisi. Taikausko ja yliluonnolliset selitysmallit ovat kadonneet maailmankartalta. Varmaan juu ja vaarinhousut.

Vaikka tutkijat kuinka painavat kolmea vuoroa – ja toispual maailma viel öissinki – selvittääkseen miten maailma, ihminen ja kaikki toimii, ei se estä valtaisaa ihmisjoukkoa pitämästä aivojaan narikassa.

Taitaa pikemminkin älyn kääntöpuoli vääjäämättä seurata mediaseksikkäimmän viksuuskittymän valtavirtaa ja intensiteettiä. Paholaisen konsteja koettiin saarnastuolin ja raamatun mediavallan aikana. Kun kiiltävät koneet avittivat ihmistä lentoon, niin jo taivaalla ryhtyi vilistämään mielikuvituksenkin siivittämää sakkia.

Mieli kosteana odotan, mitä seuraavaksi päähän pälkähtää. Koska joku keksii kaupitella minulle ”tieteellisesti tutkittua” biogeneettistä luonnon tuotetta, joka kasvattaa kolmessa viikossa paremmat geenit näiden kehojen ja vinksahaneiden tilalle? Kaikkia muita humpuukituotteita onkin jo ehditty tarjota. Jos ne kaikki toimisivat, niin kaduilla kävelisi viriilejä ihmisiä, joiden valtoi-

menaan pursuavien hiusten ja hoikkien, mutta silti atleettisten vartaloitten strategisissa kohdissa pullistelisi hämmäntävän kokoisia osia. Lisäksi sairaaloiden syöpäosastot olisi lakkautettu tarpeettomina.

Milloin lukeminen ja tutkiminen ei ole hankalaa, on se kumminkin työstä tai ainakin aikaa vievää. Kun maailman palikat pitäisi jotenkin saada mielessään järjestykseen, niin otetaan helpoimmat ja jännittävimmät käyttöohjeet käteen. Se on sama kuin kahvintuskassaan hakisi juomaksi mitä tahansa kuumaa mustanruskeaa nestettä.

Ja kun nyt tuli hörpättyä likavettä, niin juodaanpa pokkana muki tyhjäksi. Otetaan vielä lisää, tarjotaan muillekin ja kehutaan, että hyvää tekee ja tervehdyttää. Pian on pisnes pystyssä ja ”vaihtoehtokauppa” lukee ovella.

Yhteistä on lupaus paremmasta. Sitä ehdotti minulle myös nigerialainen herra Tom Komoro tarjotessaan reilun kolmen miljoonan dollarin palkkiota, mikäli avustaisin Liberian ex-presidenttiä siirtämään nigerialaisessa pankissa lojuvat miljoonat jonnekin muualle.

Lienee joku toimittanut Nigeriaan suomalaispankkien hinnaston, sillä kelpo liikemiehet tarvitsivat minulta pientä vippiä palvelumaksuja varten. Herra Taylorin henkilökohtaiset varat kun sattuneesta syystä ovat jäädytettynä. Ehdottoman rehellisesti, luotettavasti ja salaisesti tietenkin kaikki tämä hoituisi.

Terveellä ihmisellä kilikellot alkavat päässä soittaa silloin, kun toinen osapuoli vakuuttaa olevansa luotettava ja rehellinen. Samoin pitäisi hälyttää heti kun jossain lukee ”tieteellisesti tutkittu”. Jostain syystä ei hyviin ja toimiviin tuotteisiin sellaisia lappuja ole yleensä tarvinnut liisteröidä.

Lisäaineiden haittavaikutuksista liikkeellä vääriä väitteitä

Elintarvikevirasto hermostui toukokuussa eri puolilla Suomea jälleen kiertävistä virheellisistä huhuista ja väittämistä lisäaineiden vaarallisuudesta.

Elntarvikeviraston mukaan ”lisäainevaroitustilaa” jaetaan kädestä käteen mm. eräissä päiväkodeissa ja terveyskeskuksissa ja sitä on julkaistu myös joillakin Internet-sivustoilla.

Listassa väitetään eräiden lisäaineiden olevan vaarallisia ja voivan pahimmillaan aiheuttaa syöpää, suumätää tai hermostollisia oireita. Joissakin listoissa varoitetaan erityisesti syömästä tai juomasta nimeltä mainittuja tuotteita, joiden valmistuksessa on käytetty lisäaineita. Lisäksi joissakin listoissa väitetään sitruunahappoa (E330) vaarallisimmaksi lisäaineeksi, vaikka sitruunahappoa esiintyy luontaisesti sitrushedelmissä. Yhdessä monisteessa kerrotaan C-vitamiinin aiheuttavan syöpää, toisessa se on luokiteltu turvalliseksi. Virheellisiä väittämiä on paljon.

Tietolähteinä monisteissa tai Internet-sivuilla mainitaan mm. Düsseldorfin yliopisto tai Pariisin syöpäinstituutti, jotka ovat kumonnet tiedon. Vastaavanlaisia listoja on julkaistu myös muissa maissa.

Elintarvikeviraston mielestä kuluttajien peloteleminen täysin väärillä perusteilla on vastuutonta ja huolestuttavaa ja aiheuttaa myös ylimääräistä työtä valvontaviranomaisille.

Lisäaineiden turvallisuutta arvioidaan kansainvälisin tutkimuksin

Elintarvikevirasto painottaa, että lisäaineiden turvallisuus ja käyttötarve arvioidaan aina ennen kuin ne hyväksytään käyttöön. Aineiden turvallisuus arvioidaan kansainvälisissä riippumattomissa asiantuntijaryhmissä, joita ovat FAO/WHO:n alainen JECFA (Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives) ja EU:n elintarvikkealan tiedekomitea SCF (Scientific Committee on Food). Ennen hyväksyntää lisäaineet testataan

erityyppisin kokein, joissa selvitetään aineiden myrkyllisiä vaikutuksia ja syöpävaarallisuutta. Turvallisuutta arvioidaan myös saantitutkimusten avulla.

Turvallisuus- ja saantitutkimusten perusteella komiteat asettavat joillekin lisäaineille ADI-arvon (Acceptable Daily Intake), joka tarkoittaa hyväksyttävää päivittäistä saantia, jolle ihminen voi altistua periaatteessa koko ikänsä ilman terveydellistä haittavaikutusta. ADI ilmoitetaan milligrammoina henkilön painokiloa kohden.

Esimerkiksi virvoitusjuomissa makeutusaineena käytetyn aspartaamin (E 951) ADI-arvo on 40 milligrammaa/kg. ADI-arvon perusteella laskien ja olettaen, että juomaan on käytetty suurin sallittu määrä makeutusaineita, saa 60-kiloinen henkilö turvallisesti käyttää joka päivä aspartaamilla makeutettua tuotetta neljä litraa.

Miksi lisäaineita käytetään?

Lisäaineita lisätään elintarvikkeeseen tarkoituksella, ja niillä on jokin haluttu teknologinen vaikutus. Lisäaineiden käytöllä pyritään takaamaan elintarvikkeen turvallisuus estämällä bakteerien kasvua tai niiden käytöllä pyritään parantamaan elintarvikkeen koostumusta, ulkonäköä, makua tai ravitsemuksellista laatua.

Lisäaineiden käytöstä on olemassa tarkat säädökset. Periaatteena on se, että käsittelemättömiin tai vähän käsiteltyihin elintarvikkeisiin ei saa lisätä lisäaineita. Tällöin lisäaineiden saantia voi välttää valitsemalla käsittelemättömiä peruselintarvikkeita, kuten tuoretta lihaa, kalaa, maitoa tai kaurahiutaleita. Muihin elintarvikkeisiin saa lisäaineita käyttää asetettujen ehtojen mukaisesti.

Lisäaineiden saantia seurataan

Euroopan unioni edellyttää, että kansalaisten altistumista lisäaineille seurataan. Siihen perustuvat määräykset ja niiden kehittämistyö. Elintarvikevirasto on kartoittanut suomalaisten lisäaineiden saantia ja tutkimusten perusteella

kainen, Penttilä, Korpela ja Valsta. Elintarvikkeiden lisäaineiden saannin arviointi suomalaisella aikuisväestöllä. Elintarvikeviraston tutkimuksia 2/2000.)

Mistä tietoa lisäaineista?

Elintarvikevirastosta ja kuntien terveystarkastajilta on saatavana kuluttajille ilmaista E-koodiavainta, johon on listattu kaikki hyväksytyt lisäaineet. Lisäksi Elintarvikevirasto julkaisee maksullista lisäaineopasta.

Tietoa lisäaineista löytyy myös Elintarvikeviraston [www-sivulta http://www.elintarvikevirasto.fi/kuluttajalle/g886.html](http://www.elintarvikevirasto.fi/kuluttajalle/g886.html) ■

lisäaineiden saanti ei ole suomalaisella aikuisväestöllä kansanterveydellinen ongelma.

Myös 13 kuukauden - 6 vuoden ikäisillä lapsilla lisäaineiden saanti on keskimäärin kohtuullisella ja turvallisella tasolla.

(Tutkimusjulkaisut: Salmi ja Penttilä. Elintarvikelisiä aineiden saanti 1-6 -vuotiailla. Elintarvikeviraston tutkimuksia 4/1999 ja Ovas-

Erityisesti seuraavia huijataan varomaan

Mamba, Smarties, nallekarkit, Haribo-hedelmäkarkit, suklaapavut, Iglo-kalapuikot, Kraft (Dprahm) -tuorejuusto, vaniljavanukas, kaikki valmiskastikkeet!

”Maailman vaarallisin” aspartaami

Skeptikkoonkin on joskus otettu yhteyttä ja kysytty, miksi emme kirjoita ”maailman vaarallisimmasta myrkyistä”, makeutusaine aspartaamista. Nyt kirjoitamme.

Aspartaami (E951) on erittäin vähän energiaa sisältävä keinotekoinen makeutusaine, joka koostuu kahdesta elimistössä tavallisesti esiintyvistä aminohaposta, asparagiinihaposta ja fenyylialaniinista. Aminohapot ovat orgaanisia yhdisteitä, jotka ovat proteiinin rakennusaineita. Aspartaami on 100-200 kertaa makeampi kuin tavallinen sokeri. Se ei kestä kuumentamista.

Lisäaineiden turvallisuutta arvioiva FAO:n ja WHO:n elin JECFA on arvioinut aspartaamin turvallisuuden 1984, 1988 ja 1996. Aspartaamin hyväksyttävä päivittäinen saanti (ADI) on

40 mg/painokilo. Tuote on EU:n sallimissa käyttömäärissä turvallinen, eikä Suomessa ole todettu hyväksyttävän saannin ylittymistä.

Aspartaamia sisältäviä tuotteita voidaan siten käyttää yleisten kohtuullisten ruokatottumusten mukaisesti.

Ennakkoluuloja ja pelkoja on ehkä aiheuttanut se, että aspartaamia sisältävissä tuotteissa pitää olla merkintä ”sisältää fenyylialaniinin lähteen”. Kyseinen merkintä on varoituksena PKU-tautia sairastaville. PKU-tauti on Suomessa erittäin harvinainen. Tautia sairastavien on noudatettava tarkkaa ruokavaliota, joista on poistettu mm. fenyylialaniinia sisältävät soija sekä naudan ja lihan maksa. Tarkempia tietoja ruokavali-ohjeista saa Väestöliiton perinnöllisyysklinikalta.

Lähde: Elintarvikevirasto

”Vaarallisia” elintarvikelisiä aineita

Skeptikon haltuunsa hankkiman erään lisäainearoitustilaston alussa tilaston lähteiksi mainitaan Elintarvikeviraston E-koodiluettelo, Düsseldorfin yliopiston lasten syöpäklinikka (terveys-haittaluokitusten osalta) sekä Lähtenmäki-Nuutinen-Parkkinen -julkaisu ”Ravintomme lisäaineet”. Ohessa muutamia poimintoja listalta.

E102, Tartrantsiini. Asetyylihalisyylilyherkkien (aspiriini) syytä varoa, lapsilla ylivilkkautta, käytöshäiriöitä, lasten kohdalla käyttö KIELLETTY tai määrällisesti rajoitettava, astmaoireita, yliherkkyyttä.

E110, Paraoransi. Erityisen vaarallinen lisäaine, asetyylihalisyylilyherkkien syytä varoa.

E120 Karmiini. Vaarallinen lisäaine, astmaoireita, yliherkkyyttä.

E131, Patenttisininen. Syöpää aiheuttava lisäaine, yliherkkyyttä.

E153, Lääkehiili. Epäilyttävä lisäaine

E172, Rautaoksidi. Epäilyttävä lisäaine, ihoärsytystä, allergiaoireita, yliherkkyyttä.

E173, Alumiini. Epäilyttävä lisäaine, hermostollisia häiriöitä.

E200, Sorbiinihapo. Vitamiini B-12 -häiriöitä aiheuttava lisäaine.

E210, Bentsoehappo.

E211, Natriumbentsoaatti.

E214, Etyyli-p-hydroksibentsoaatti.

E215, Etyyli-p-hydroksibentsoatin natrium-suola.

E216, Propyyli-p-hydroksibentsoaatti.

E217, Propyyli-p-hydroksibentsoatinnatrium-suola.

Syöpää aiheuttavia lisäaineita, asetyylihalisyylilyherkkien syytä varoa, lapsilla ylivilkkautta, käytöshäiriöitä, lasten kohdalla käyttö KIELLETTY tai määrällisesti rajoitettava, astmaoireita, yliherkkyyttä.

E220, Rikkihapoke.

E221, Natriumsulfiitti.

E222, Natriumvetysulfiitti.

E223, Natriumdisulfiitti.

E224, Kaliumdisulfiitti.

Terveyshaittoja aiheuttavia lisäaineita (suolisto-

häiriöitä), astmaoireita, yliherkkyyttä.

E239, Heksametyleenitetramiini. Syöpää aiheuttava lisäaine, ihoärsytystä, allergiaoireita.

E250, Natriumnitriitti.

E251, Natriumnitraatti.

E252, Kaliumnitraatti.

Epäilläään karsinogeenisiksi, yliherkkyyttä.

E311, Oktyyliyallaatti.

E312, Dodekyliyallaatti.

Hermoherkkyyttä aiheuttavia lisäaineita, asetyylihalisyylilyherkkien syytä varoa, ihoärsytystä, allergiaoireita, astmaoireita, yliherkkyyttä.

E320, Butyylihydroksianisoli (BHA).

E321, Butyylihydroksitolueeni (BHT).

Kolesteroli ongelmia aiheuttavia lisäaineita, epäilläään karsinogeenisiksi, ihoärsytystä, allergiaoireita, astmaoireita, yliherkkyyttä.

E339, Natriummonofosfaatit.

E340, Kaliummonofosfaatit.

E341, Kalsiummonofosfaatit.

Ruuan sulatushäiriöitä aiheuttavia lisäaineita.

E404, Kalsiumalginaatti. Ruuan sulatushäiriöitä (jäätelö), ihoärsytystä, allergiaoireita.

E407 Karrageeni. Epäilläään karsinogeenisiksi, ihoärsytystä, allergiaoireita, yliherkkyyttä.

E951, Aspartaami. Erittäin vaarallinen lisäaine! Hermostollisia häiriöitä, masennusta, ahdistuneisuutta, epilepsia kohtauksia, yliherkkyyttä ym.

E952, Syklamaatti (Ca, Na). Epäilläään karsinogeenisiksi, ihoärsytystä, allergiaoireita.

E954, Sakkariini (Ca, K). Epäilläään karsinogeenisiksi.

Kahakka Noni-mehusta päätti

Kahakka Noni-mehun ympärillä on päättynyt. Se alkoi mehun epäasiallisesta mainonnasta monin terveys- ja lääkintäväättämien ja meni sitten EU:n uuselistarvikekäsittelyyn. Nyt, laajojen tutkimusten jälkeen, mehu on todettu sellaisenaan turvalliseksi ja sopivaksi hedelmäjuomana käytettäväksi. Erityistä hyötyä siitä ei ole terveyden kannalta muihin hedelmämehuihin verrattuna. Myyntikielto Suomessa on toistaiseksi voimassa, mutta odottanee purkutoimenpiteitä.

Elintarvikevirasto tiedotti kesäkuussa, että ”Noni-mehu hyväksyttiin EU:n markkinoille”. Tiedotteen mukaan Noni-mehu, eli *Morinda citrifolia* -kasvin hedelmän mehu on saanut uuselistarvikeasetuksen (258/97) mukaisen hyväksynnän. Luvan hakijana oli *Morinda Inc.* -niminen yhtiö. Päätöksen mukaan Noni-mehua voidaan käyttää uutena ainesosana pastöroiduissa hedelmäjuomissa yhteisön markkinoilla. EU:n komission päätös julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 12.6.2003.

Komission päätös perustui mm. Elintarvikealan tiedekomitean lausuntoon, joka mainitsi myös, että toimitetuista tiedoista ja käytettävissä olleesta aineistosta ei käynyt ilmi mitään näyttöä siitä, että Noni-mehusta olisi muihin hedelmämehuihin verrattuna erityistä hyötyä terveyden kannalta.

Uuselistarvikeiden ja uusien ainesosien markkinoille saattaminen on luvanvaraista. Lupamennettelyyn jouduttiin, koska uuselistarvikkeet tarvitsevat ennakkohyväksynnän ennen pääsemistään kauppaan tai kuluttajien ruokapöytään.

Uuselistarvikkeilla tarkoitetaan tuotteita, joiden käyttö ihmisravinnoksi on ollut Euroopan yhteisössä vähäistä ennen vuotta 1997. Hyväksynnän pohjana on elintarvikkeen turvallisuus kuluttajalle.

Elintarvikevirasto kiinnitti huomiota siihen, että kesäkuussa annettu lupa koskee ainoastaan

Noni-mehun käyttöä pastöroitujen hedelmäjuomien raaka-aineena ja se on kohdistettu *Morinda*-yhtiölle. Mahdolliset muut Noni-mehua sisältävät juomat ja elintarvikkeet vaativat uuselistarvikeasetuksen mukaisen menettelyn.

Suomen Elintarvikeviraston Noni -hedelmämehua koskeva myyntikielto on vielä voimassa. Elintarvikevirasto on vuonna 1998 kieltänyt toistaiseksi Noni-hedelmämehun maahantuonnin, myynnin ja markkinoinnin. Elintarvikeviraston kielto on voimassa, kunnes kaikki muutkin päätöksessä edellytetyt toimenpiteet osoitetaan tehdyiksi. Elintarvikevirasto päättää kiellon kumoamisesta myöhemmin erikseen.

Historiaa

Tahitilainen Noni-hedelmämehu on yhdysvaltalaisen *Morinda*-yhtiön pakkaama ja markkinoima tuote, jota myytiin Suomessa ja joissakin muissa EU-maissa verkostomarkkinoinnin välityksellä 1998. Elintarvikevirasto kielsi väliaikaisesti juoman kaupanpidon kun havaittiin, että *Morinda citrifolia* -kasvin hedelmän mehua ei ole aikaisemmin käytetty elintarvikkeena EU:n alueella. Lisäksi tuotteen mainonnassa oli ongelmia. Myynnin yhteydessä esitettiin elintarvikelain vastaisia väittämiä, joiden mukaan tuotteella oli erilaisia sairauksia ehkäiseviä, hoitavia ja parantavia vaikutuksia.

Elintarvikevirasto määräsi tuotteesta vastuussa olevia maahantuojia, myyjiä ja markkinoijia korjaamaan terveysväitteisiin liittyvän markkinoinnin ja selvittämään, onko valmiste nk. uuselistarvike. Päätöksen noudattamisen valvomiseksi Elintarvikevirasto määräsi toimittamaan virastolle tiedot elinkeinoharjoittajista ja henkilöistä, jotka toimivat tuotteen verkostomyyjinä, markkinoijina tai maahantuojina.

Veikko Nantö

Kun Skepsistä perustettiin

Kalevi Kuitunen arvosteli Risto Selinin kirjan ”Ihmeellinen maailma” Skeptikko-lehdessä 1/2002. Arvostelun lisäksi levykkeellä oli hänen ”rivijäsenen muistojaan” Skepsiksen perustamisesta.

”Herätteenä niiden kopioimiseen päiväkirjastani oli Tieteiden talossa 6.3.2002 pidetty 15-vuotistilaisuus. Havahduin huomaamaan, että yhdistyksen perustamisvaiheet ovat jo vaipumassa historian hämärään. Tiedän kokemuksesta, miten helposti muisti te-kee kronologisia virheitä ja kehittää valemuita, ja juuri siksi olen havainnut tarpeelliseksi pitää

päiväkirjaa. Oli ehkä hyvä kopioida merkinnät siltä varalta, että päiväkirja tuhoutuisi, sillä epäilen, ovatko muut tehneet noinkaan laajoja merkintöjä”, vasta Skepsiksen 20- tai 25-vuotisjuhlien yhteydessä päiväkirjamerkintöjensä esittämistä suunnitellut Kalevi Kuitunen kirjoitti.

Kirjoitus jäi Kuitusen viimeiseksi Skeptikko-lehteen. Hänen muistoansa kunnioittaen julkaisemme päiväkirjamerkintöihin perustuvan artikkelin nyt.

Muistokirjoituksen julkaisemme seuraavassa numerossamme.

Tuoreeltaan tehdyissä muistiinpanoissa Skepsiksen synty näyttäytyy haparoi-vampana ja sekavampana kuin myöhemmin järjestyneissä muistoissa.

Kun sanotaan, että Skepsis perustettiin toukokuussa 1987 yliopiston pienen konsistorin koushuoneessa, unohdetaan maaliskuun alussa samassa paikassa pidetty osallistujamäärältään suurempi kokous, joka tuolloin tiedotusvälineissä esiteltiin juuri perustamistilaisuutena, samoin vielä Skeptikossa 2/97 **Marketta Ollikaisen** kirjoituksessa Tuokiokuvia Skepsiksen kymmenvuotistaipaleelta. Jo siinä kokouksen koollekutsuja **Raimo Tuomela** valitti: ”En nyt enää kovin tarkkaan muista, miten kaikki itse asiassa alkoi.”

Maaliskuun kokouksessa oli ihmisiä, joita ei enää myöhemmin näkynyt. Kun kantajoukoksi sanotaan niitä Sceptical Inquirerin tilaajia, jotka noudattivat Tuomelan kutsua, on täsmennettävä, että mukana oli muitakin. Maaliskuun kokouksessa oli aika sekalaista seurakuntaa, sekä kutsuttuja että kutsumatta asiasta kuulleita, jollainen itse olin. Luin kyllä Sceptical Inquireriakin, mutta vain kirjastossa.

15-vuotistilaisuudessa Tieteiden talossa **Ilpo V. Salmi** kertoi sellaisesta paranormaalista ilmiöstä, että perustamiskokouksen osallistujien listaan on

ilmestynyt paljon enemmän nimiä kuin paikalla oli ihmisiä. On ymmärrettävää, jos moni haluaisi jälkikäteen perustajajäseneksi, mutta on sekin mahdollisuus, että maalisi- ja toukokuun listat ovat sekaantuneet. Edellisessä kokouksessa 3.3.1987 oli ainakin 30 ihmistä ja jälkimmäisessä 19.5. tarkasti 19.

Salmi kertoi, että hänet houkutteli perustavaan kokoukseen **Pekka Hartola**. Samoin minut. Yleisradiossa työskennellyt Hartola tuli tiedeyhteisön ulkopuolelta, mutta hän oli varmaan käytännössä parhaiten perehtynyt erilaisiin rajatiedeyhteisöihin ja piti yhteyttä suureen joukkoon alan harrastajia.

Osallistuin molempiin kokouksiin ja tein niissä muistiinpanoja, mitä en huomannut kenenkään muun tekevän, paitsi tietysti sihteerin viran puolesta. Yksi ja toinen on voinut kirjoittaa myöhemmin päiväkirjaansa, mutta siinä vaiheessa on paljon jo ehtinyt unohtua ja muistinvaraisina säilyneet repliikit muuttua.

Voi väheksyä, että olen kirjannut merkityksetömiä asioita, mutta ainakin niistä saa jonkinlaisen käsityksen kokousten kulusta - missä järjestyksessä edettiin. Hakasulkuihin olen sijoittanut myöhempiä lisäyksiä. Samoin kappalejako on uusi, alkuaan kirjoitin tilaa säästääkseen kaiken yhteen.

Päiväkirjastani 7.2.87: Hartola soitti illalla. Oli saanut fil.tri Raimo Tuomelalta kirjeen. Tiistaina 3.3. klo 17 yliopistolla konsistorin kokoushuoneessa perustetaan Suomen Randi-ryhmä, USA:ssa toimivan vastaavan järjestön (CSICOP) itsenäinen suomalainen sisärjestö. Toinen allekirjoittaja valt.lis. H. Häyry.

1.3.: Hartola soitti 20.20 CSICOPin Suomen osaston perustamiskokouksesta 3.3 klo 17. Lehdistötiedote lähetetty 2 viikkoa sitten. Epäili [väärin] minun kirjoittaneen tänään HS:n Huutoja ja kuiskauksia -palstalla olevan jutun, jonka otsikko Normaalityteen ajatuspoliisi voi pitää vinoiluna, mutta sisältö on neutraalia. En luvannut tulla, vaikka kahden vaiheilla olen. PH sanoi soittavansa siitä jälkeenpäin, ”jos 20 tulisi niin hyvä on”.

3.3.: Lähdin sittenkin 17:ksi yliopistolle, mutta kun merkinnöissäni 7.2. oli vain konsistorin kokoushuone, menin ensin suuren konsistorin tyhjään huoneeseen, jonka sijainnin olin katsonut ennakolta. Kiersin vielä vanhan puolen kerroksissa ja osuin sattumalta 17.05 pienen konsistorin huoneeseen parin muun perässä. Kertyi kolmisenkymmentä ihmistä ja vain muutama paikka jäi tyhjäksi kahden pitkän pöydän äärestä. Istuin, kuten ilmeni, Yleisradion toimittajan **Terttu Lensun** viereen pöydän sisäkulmaan, kun hän istui sen päässä.

Raimo Tuomela puhui parhaillaan pöytien vastakkaisessa päässä; ”Yliopisto-lehdessä oli sentään ollut ilmoitus.” Paikallaolijat saivat esittäytyä ja kirjoittelin nimiä muistiin minkä ehdin, mutta osa varmasti tuli väärin [Hartola kertoi myöhemmin istuneensa Steiner-koulusta olevan **Pertti Niukkasen** vieressä, mutta nimeä ei ole paperissani, saattoi olla toinen myöhässä tulleista].

Paikalla [näkökulmastani, eli takaa katsoen vasemmalta lukien edestä lähtien] olivat **Hannu Karttunen**, Pekka Hartola, Yleisradiosta Ilpo Salmi joka on myös hypnoosiyhdistyksen jatkokouluttaja, **S.A.Kivinen**, toimituspäällik-

kö **Tuula Koukku** Tiede 2000-lehdestä, **Nils Mustelin**, **Kauko Puottula** (uskonnon ja psykologian opettaja), kriisipuhelimen toimitusjohtaja **Marion Vee...**(?), biologi **Jaana Tuulikki**, **Ruuben Tiller** (eläkkeellä oleva harrastaja), **Nils Edelman** Åbo Akademista, **Marja Rantanen**, **Pietari Jääskeläinen** (maakuntaliiton toimitusjohtaja), **Heikki Sipilä**. Itseni esittelin: ”KK, HS:n avustaja, olen kirjoittanut eri lehdissä joitakin kriittisiä artikkeleita parapsykologiasta”. Terttu Lensu sanoi olevansa tekemässä ohjelmaa, **Harri Hemilä** (biologi), **Juho Tamminen** (Ursasta? Myöhemmin sanoi olevansa ”käytännön tekniikan alalla”), **Heikki Rainio**, **Jari Koponen** Ursasta, **Kari Saari** (uskontotiede), **Kerttu Tartila** [istumajärjestystä kuvaavaan piirrokseseen olen päiväkirjassa merkinnyt nimeksi Tarttila] (eläkeläinen), **Anja Remitz** Suomen parapsykologisesta tutkimusseurasta, **Matti Virtanen** HS:n ulkomaantoimituksesta, on ”Sceptical Inquirerin monivuotinen tilaaja”, **Matti Häyry**, ja vaimonsa Heta Häyry filosofian laitokselta sihteerin edessä Tuomelan vieressä. Myöhässä tuli **Matti Jokinen** Turun yliopistosta ja vielä pari muuta, joista toinen **Johan Helsingius** [yhteensä 30].

RT kertoi, että on tarkoitus perustaa väliaikainen johtoryhmä johon ainakin 7 jäsentä. [Otteita keskustelusta]: M. Virtanen: ”Saa kuvan, että seura olisi syntymässä amerikkalaisten aloitteesta.” RT kielsi, vaikka sanoi kyllä olleensa sinne yhteydessä. Mustelin huomautti, että Ruotsissa on vastaava seura, onko siihen yhteyttä? ”Ei.” N. Edelman oli jo ruotsalaisen seuran jäsen. I. Salmi kertoi, että suggestoterapian yhteydessä törmää yhtenäin maaseiteilyyn, johon todella uskotaan. T. Koukku: ”On psykologinen ongelma, miksi tällaisiin uskotaan.” A. Remitz kertoi kuvitelleensa, että nyt perustetaan seura, joka tekee akateemista tutkimustyötä. Viittasi Jyväskylän yliopistossa tehtyihin graduihin.

Tässä vaiheessa kiertävä Sceptical Inquirer oli Lensun edessä ja tuntui olevan tälle aivan outo. Hemilä kuiskasi, mistä niitä saa lisää, mutta Lensu totesi, ettei ehdi perehtyä: ”Pitää huomisaamuna tehdä tää juttu.”

RT ilmoitti, ettei tarkoitus ole perustaa mitään laboratoriota. Matti Häyryn mielestä fysikaalisten perusedellytysten selvittäminen olisi tärkeämpää kuin psykologisten, yliopistollahan on jo uskontotieteen laitos. Tässä vaiheessa 17.45 Hemilä lähti, muut istuivat loppuun 18.40:een.

Kivinen: ”Jättäisin ottamatta tiukan linjan, psykologinen ja sosiologinen aspekti paikallaan,

jos halutaan.” RT: ”Tarkoituksena ei ole yrittää vaikuttaa ihmisten käsityksiin, tarkoitus on tuottaa tietoa, joka sitten vaikuttaa tai ei vaikuta.” Remitz valitti, että heillä ei ole huoneistoa eikä resurssija tieteelliseen tutkimukseen ja RT säesti, ettei tälläkään seuralla ole penniäkään rahaa, jotta voisi lähettää edes jäsenkirjeen (olin muiden mukana kirjoittanut nimeni ja osoitteeni kiertävään listaan). M. Virtanen: ”Olisiko helpointa aloittaa kääntämällä jotain skeptisen kirjallisuuden klasikoita?”

RT luetteli käsiteltäviä aiheita: vaihtoehtoinen lääketiede, ennustaminen kuten astrologia, selvänäkijät, biodynaaminen viljely, iris-diagnostikka, grafologia. Remitz: ”Lisäisin verenseisautuksen.” Olavi Räsänen laajentaisi tutkimuksensa aiheesta väitöskirjaksi. [Jatkossa Remitz ymmärsi tulleen väärään paikkaan, eikä liittynyt Skepsikseen] Johan Helsingius: ”On rakennettava kansallisia yhteyksiä ja verkostoa myös niihin, jotka eivät ole varsinaisia jäseniä.”

Oli vierähtänyt tunti, eikä edes nimestä oltu päätetty. Kivinen ehdotti, että sen valinta jätettäisiin johtoryhmän asiaksi. RT:lla oli mielessä kreikkalaiset Kritika tai Skeptikos. Johtoryhmä voisi päättää jäsenyyskriteereistä. Tässähän on lähdeyhteisöille hyvin suppealla pohjalla: kutsutut ovat tieteellisistä piireistä [vaikka paikallaolijoissa oli muitakin]. Dosentti Heikki Oja ei päässyt kokoukseen, mutta voisi kuulua johtoryhmään. Mustelin ehdotti puheenjohtajaa ja Nils Edelmania.

Matti Häyryllä oli valmis lista: Mustelin, Kivinen, Karttunen, Heta Häyry (kaikkia nimiä en ehtinyt saada ylös). Lensu ehdotti sihteeriksi Heta Häyryä perustelunaan ”koska hän on nainen”, kun ei huomannut, että tätä jo aviomies oli ehdottanut. Sitten Hartola halusi johtoryhmään Koposen Alfa-lehden ansiosta ja minut, ”jolla on huomattava arkisto”, eikä onneton ollut puhunut tästä mitään etukäteen. Nostin kiireesti käteni ja sanoin: ”KK, minä en edes ajatellut liittyä seuraan, vaan olen täällä yleisestä mielenkiinnostosta, mutta kannatan Koposta.” Tämä kieltäytyi vedoten kiireisiinsä. Ehdotettiin Matti Virtasta, joka taisi olla Häyryn listallakin, mutta tämä halusi vetäytyä: ”Asetan oman lehteni etusijalle.” Veivaamisen jälkeen todettiin, että johtoryhmään oli valittu Tuomola, Edelman, Mustelin, Kivinen, Karttunen, Oja, Helsingius (jota M.Häyry ehdotti myöhemmin) ja Heta Häyry ja Virtanen kuitenkin [Johtoryhmään valittiin ilman äänestyksiä, siis jokainen ehdotettu, joka ei kieltäytynyt].

Arveltiin, että johtoryhmä voisi suorittaa rekisteröimisen. Kivinen ”kannatti demokratiaa, että yhdistyksen yleiskokous hyväksyisi säännöt”. RT:lla oli argumentti rekisteröimistä vastaan: ”Se teettää työtä.” Sitten kiisteltiin muutoseikoista: voiko valita johtoryhmää, jos ei vielä ole perustettu seuraa. Sehän jo oli, mutta rekisteröidyn yhdistyksen perustava kokous tämä ei ollut, se sovittiin kutsuttava koolle toukokuun loppuun mennessä. Joku arveli, ettei jäsenmaksuilla pitkälle potkita, joten olisi harkittava säätiötyyppistä laitosta rahoitusta varten, mutta siihenkin kuulemma vaaditaan melkoinen alkupääoma.

Kotona kirjoitin muistiinpanojeni pohjalta heti selostuksen päiväkirjaan.

4.3. Hartola soitti aamulla ja ihmetteli kieltäytymistäni ja varsinkin Koposen. Harmitteli, etten ymmärtänyt ehdottaa häntä johtoryhmään: olisi mennyt, mutta kukaan ei ehdottanut. Sanoin, että siitä olisi pitänyt sopia etukäteen, hän yllätti minut täydellisesti kokouksessa, olenhan aina sanonut etten ole yhdistysihmisiä.

Soitin 10.53 [HS:iin kulttuuritoimituksen esimiehelle **Pekka Tarkalle** ja ehdotin [uuden seuran perustamisen kunniaksi] kolumnityyppistä juttua parapsykologian kritiikin historiasta, suostui. [Kolumnini Järjen vaimea ääni ilmestyi 1.4. Painovirheistä tuhoisin oli vääntänyt alun **Kellgren**-sitaatin 1700-luvun lopulta muotoon: ”Aika, jota elämme, on oleva varoitus tuleville polville.” Piti olla arvoitus, eikä varoitus.]

Oma-aloitteisena Hartola osallistui kuitenkin neljä tuntia kestäneeseen johtoryhmän kokoukseen 14.4. filosofian laitoksella klo 18-22 ja raportoi myöhemmin mm. Skepsis-nimen keksimisestä. Perustavassa kokouksessa hänet valittiin virallisestikin hallitukseen. Tähän kokoukseen sain kirjeitse kutsun Tuomelalta.

19.5. Lähdin kuumeesta huolimatta Skepsis ry:n perustavaan kokoukseen pienen konsistorin kokoushuoneeseen, jonne tasan klo 18, jälkeeni tuli enää yksi ja sitten puoli tuntia myöhässä **Ilmari Järvinen**. Paikalla 19 joista, 5 ei ollut viime kerralla.

Esittelykierrosta ei ollut, mutta osallistujat panivat nimensä ja osoitteensa kiertävään paperiin. Minuun asti oli Karttunen, Hartola, **Kaj Lindroos** (uusi), Hemilä, Kari Saari. Kun Järvinen (uusi) oli tullut viereeni, paperi lähetettiin hänelle ja kopioin siitä vastapäättä olevienkin nimet: **Niilo Raetius** (?), **Pasi Karonen** (uusi), Ilpo Sal-

mi, Matti Jokinen, Heikki Rainio, **Maj Bonnevier** (uusi), Mustelin, Häyryt. Ja kahta pitkää pöytää yhdistävässä päässä istuivat Kivinen, Tuomela ja Virtanen [olen piirtänyt päiväkirjaan istumajärjestyksen]. Paperi jäi loppuajaksi Järvisen eteen, palautin sen tilaisuuden loputtua.

Johtoryhmästä oli Edelman jäänyt pois, Ojasta ei puhuttu mitään, Helsingius jo sotaväessä? Skepsiksen kolmiliuskaista sääntöesitystä jauhettiin yli kaksi ja puoli tuntia, enkä puuttunut kuin lauseella bibliografia-sanan säilyttämisen puolesta, kun joku halusi kutsua kirjalueteloksi. Hartola ja Lindroos olivat vaiti, Karosella taisi olla vain yksi repliikki ja Kari Saarella muutama. Hän mutisi väliin minulle jotain, mistä en saanut selvää, itse kuiskasin kyllin selvästi pahimman taivastelun aikaan: ”Tuntuu olevan paremminkin kielenopettajien kokous [kun sanojen merkityksistä väiteltiin loputtomiin].”

Kohdasta hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan sekä sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt äänestettiin käsiä nostamalla, voiko sihteerin ym. valita ulkopuoleltakin, kun voi olla vaikea saada hallituksen jäseniä riittävästi yhtäikaa koolle. Kannatin tätä järkevää muutosta, ja sen sanottiin voittaneen puheenjohtajan äänen ratkaistessa äänten mentyä tasan (mitä en oikein tajua, kun osallistujia 19 - ehkä

joku pidättyi kummastakin vaihtoehdosta; mutta olin hiljaa, varsinkin kun asia ratkesi mieleni mukaisesti). Toisessa yhteydessä tarkoittaessaan kompromissia Tuomela sanoi: ”Ehkä olemme valmiit hyväksymään tällaisen komplikaation.” Järvinen käytti paljon puheenvuoroja, vaikka ei tuntenut edes hallitukseen valittuja, vaan pyysi näistä esittelyä.

Kivinen oli suostunut puheenjohtajaksi ensi vuosikokoukseen asti, jolloin Mustelinin pitäisi astua tilalle. Matti Häyry ehdotti hallitukseksi entistä johtoryhmää, johon luki Hartolankin. Virtanen täsmensi, ettei Hartolaa ollut valittu, mutta kannatti tätä ja minä samoin, perustelin ”koska Hartolalla on paljon yhteyksiä alan ihmisiin”. Puheenjohtajan lisäksi hallitukseen valittiin siis Mustelin, Tuomela, Edelman, Karttunen, Heta Häyry, Virtanen ja PH. Jäsenmaksuksi hyväksyttiin esitetty 60 mk.

Keskustelu toimintasuunnitelmista siirtyi Hallituskadun ravintola Pam-Pamiin, jonne Virtanen soitti 20.45: oli tilannut 20 hengen pöydän. Lähtijöitä oli 15, itse olin sanonut etukäteen PH:lle, etten enää sinne mene. Järvinen vielä lähtötouhussa kyseli, voivatko jäsenet sinutella ja Kivinen totesi olevansa niin vähäinen henkilö, ettei rohkene esittää kenellekään sinuttelua, eikä asia tainnut sen kummemmin ratketa. ■

Perustavassa kokouksessa yhteensä 32 henkeä

Kuitusen päiväkirjamerkinnot Skepsiksen ensimmäisestä perustavasta kokouksesta ovat suunnilleen yhtäpitävät kokouksesta tehdyn pöytäkirjan kanssa. Kuitusen mainitsema ”Jaana Tuulikki” on pöytäkirjan mukaan **Jaana Turkia**, ”Ruuben Tiller” on **Ruben Stiller** ja ”Kerttu Tartila” on **Kerttu Tarkia**. ”Marion Vee (?)” on luultavasti pöytäkirjassa mainittu **Maj Bonnevier**, jonka Kuitunen kirjoittaa nähneensä vasta toisessa kokouksessa.

Yleisradion toimittaja **Terttu Lensu** ei pöytäkirjan mukaan ollut paikalla, mutta **Tuula Palonen**, jota Kuitunen ei maininnut, oli. Hän lienee toinen kahdesta myöhässä saapuneesta, koska hänen nimensä on kokouksessa kiertäneellä ni-

milistalla viimeisenä ennen toisen myöhästyneen **Johan Helsingiuksen** nimeä.

Kokouksessa kiertäneellä nimilistalla on 30 nimeä, joista yksi on vedetty yli: Terttu Lensu. Toinen nimi, **Sinikka Piippo**, ei ole päätynyt pöytäkirjaan saakka. Pöytäkirjassa taas on listasta puuttuneet kaksi nimeä, kokouksen puheenjohtajan **Raimo Tuomelan** ja sihteerin **Heta Häyryn** nimet. Ensimmäisessä perustavassa kokouksessa oli siis 32 henkilöä, joista Tuula Lensu ja Sinikka Piippo eivät ole päätyneet pöytäkirjaan saakka.

Kuriositeettina mainittakoon, että **Marja Rantanen** toimi listan mukaan kokouksessa **Leo Mellerin** edustajana.

Risto K. Järvinen

Keskeneräiseksi jäänyt keskustelu raskaan sarjan darvinistin kanssa

Seuraavaa sähköpostitse käytyä keskustelua ei koskaan saatettu loppuun, ja nyt se ei suullista kyllä ole enää mahdollista.

9.12.2001

Stephen Jay Gould
Harvard

Hei Steve,

sain hiljattain sähköpostia **Phillip Johnsonilta**, kreationistien ns. ”Älykäs suunnitelma” (Intelligent Design) -koulukunnan perustajalta. Viestissään Johnson riemuitsi, kun hänen kollegansa **Jonathan Wells** oli kutsuttu osallistumaan Harvardin yliopistossa järjestettyyn julkiseen keskustelutilaisuuteen. Phillips julkaisi saman tiedotteen myös ”Totuuden kiila” (Wedge of Truth) -verkkosivuillaan, joilla hän hehkutti tilaisuutta otsikolla ”Wellsin kunniajuoksu Harvadissa”.

www.arn.org/docs/pjweekly/pj_weekly_011202.htm

Todellisuudessa Wells EI ”kunniajuoksullaan” onnistunut millään merkittävällä tavalla vakuuttamaan yleisöä puheillaan, EIKÄ hän mitenkään päihittänyt väittelyssä vastapuoltaan (**Stephen Palimbia**, joka kertoi minulle suostuneensa vastentahtoisesti väittelyyn, koska joku Harvardissa oli JO EHTINYT kutsua Wellsin tilaisuuteen, ja sitä oli tuolloin liian myöhäistä perua). Mikään ei viittaa siihen, että Wells olisi pärjannyt hyvin väittelyssä, tai että hänen suorituksensa olisi ketään edes kiinnostanut. Ei, sillä ”kunniajuoksulla” tarkoitettiin vain ja ainoastaan sitä, että Wells oli ylipäänsä kutsuttu puhumaan Harvardiin. Tällaisilla ihmisillä ei ole toivoakaan siitä, että he pystyisivät vakuuttamaan kunnan tiedemiehiä typerien väittämiensä totuudellisuudesta. He vain kaipaavat

muodollista tunnustusta näkemyksilleen. Ja me puolestamme annamme sitä pelkästään olemalla heidän kanssaan missään tekemisissä. Heidä ei haittaa se, että heidät päihitetään väittelyssä. Vain sillä on merkitystä, että tunnustamme heidät viitisimällä keskustella heidän kansaan julkisesti.

Sait minut vakuuttuneeksi tästä, kun vuosia sitten soitin sinulle (olet luultavasti jo unohtanut tämän pikkutapahtuman) ja kysyin mielipidettäsi siitä, tulisiko minun osallistua keskustelutilaisuuteen Duane P. Gishin kanssa. Siitä puhelusta lähtien olen siteerannut sinua lukuisia kertoja kieltäytyessäni keskustelemasta julkisesti näiden tyyppien kanssa, ei siksi että pelkäisin ”häviäväni” väittelyssä vaan, kuten sanoit, siksi että pelkkä näyttäytyminen heidän seurassaan samalla keskustelukentällä antaa heille juuri sitä arvostusta, jota he janoavat. Riippumatta tällaisten tilaisuuksien lopputuloksesta, pelkästään se, että tilaisuus on järjestetty, saa tietämättömän sivustakatsojan helposti uskomaan, että kyseessä on jokin väittelemisen arvoinen asia, jota voidaan käsitellä jokseenkin tasapuolista lähtökohdista.

Ensiksi minua siis kiinnostaa oletko yhä kansani samaa mieltä tästä asiasta. Toiseksi kysyn haluaisitko lähettää kanssani (muita allekirjoittajia ei mielestäni tarvita) esimerkiksi New York Review of books -lehteen lyhyen kirjelmän, jossa selittäisimme, miksi emme osallistu väittelyihin kreationistien kanssa (joihin myös ”Älykäs suunnitelma” -eufemismin kannattajajoukko lukeutuu) ja kehotamme muitakin evoluutiobiologeja toimimaan samoin.

Kirjeellä olisi tehokas vaikutus ennen kaikkea siksi, että välillämme vallitsevista erimielisyyksistä, jopa kaunoista, on puhuttu paljon julkisuudessa (seikka, josta kreationistit ovat äärimmäisessä älyllisessä epärehellisyydessään ottaneet kaiken ilon ja hyödyn irti). En tietenkään tarkoita sitä, että kirjoittaisimme pitkän tutkielman välillämme vallitsevista teknisistä mielipide-eroista. Se tekisi

tehtävästä turhan monimutkaisen, tuottaisi vaikeuksia kirjeen lopullisesta muodosta sovittaessa ja vähentäisi kirjeen tehoa. Mielestäni tällaisia erimielisyyksiä on kirjeessä turha edes mainita. Ehdotan siis, että lähetämme lehden toimitukseen lyhyen kirjeen, jossa selitämme miksi emme osallistu keskusteluihin ”Älykäs suunnitelma”-koulukunnan edustajien tai muidenkaan kreationistien kanssa. Voisimme esittää kirjeemme mallina, jota muut voisivat vastaisuudessa hyödyntää kieltäytyessään osallistumasta tuollaisiin keskusteluihin. meillä molemmilla on parempaa käyttöä ajallemme kuin tuhlata sitä tuollaiseen hölynpölyyn. Nyt täytettyäni hiljattain kuusikymmentä (olemme muuten lähes tismalleen samanikäisiä), olen asiasta entistäkin vakuuttuneempi.

Parhain terveisin, Richard

11.12.2001

Hei Richard,

Erinomainen ehdotus - osallistun mielelläni hankkeeseen (ja olen samaa mieltä, että kirjeen tulisi olla vain meidän kahden allekirjoittama). Voisitko kirjoittaa luonnoksen ja lähettää sen minulle luettavaksi?

Olen kanssasi samaa mieltä. Siis lyhyt ja ytimekäs kirje. Ja New York Review of Books on sille paras paikka.

En tiennyt että olemme samanikäisiä (näytät paljon nuoremmalta). Aika toden totta muuttuu vuosien myötä entistäkin kallisarvoisemmaksi.

Parhain terveisin, Steve

Hyvä päätoimittaja,

Kaikkien kukoistavien tieteiden lailla myös evoluutioteorian tutkimuksessa on omat sisäiset ristiriitansa, kuten hyvin tiedämme. Kukaan asiantunteva tiedemies ei kuitenkaan epäile, etteikö evoluutio olisi tosiseikka, samassa yleisesti hyväksytyssä merkityksessä kuin maapallon tiedetään kiertävän aurinkoa. On tosiasia, että ihmiset ovat apinoiden, kengurujen, maneettien ja bakteereiden serkkuja. Kukaan kunniallinen tiedemies ei epäile tätä asianlaitaa, kuten ei myöskään kukaan kunniallinen teologi, paavista alkaen. Mutta valitettavasti moni tavallinen amerikkalainen ei ole kanssamme samaa mieltä, heidän joukossaan on pelottavan moni vaikutusvaltainen ja ennen kaikkea varakas kansalainen.

Minä ja monet kollegani saamme jatkuvasti kutsuja osallistua julkisiin väittelyihin kreationistien kanssa. Näihin kreationisteihin lukeutuvat myös uskreationistit, jotka naamioituvat ”Älykäs suunnitelma -teoreetikot” -nimikkeen taakse. Kieltäydymme tällaisista kutsuista aina, yhdestä kaiken kattavasta syystä. Haluamme nyt esittää tämän syyn julkisesti, sillä toivomme että kirjeestämme on apua myös muille evoluutioteoriaa kannattaville tiedemiehille, joita näillä kutsuilla pommitetaan.

Kysymys ei ole siitä kuka väittelyn ”voittaisi”. Voittaminen ei ole se, mitä vastustajamme realistisella tasolla toivovat. ”Läpimuroksi” heille riittää silkkä mahdollisuus päästä esittämään mielipiteitään samalla keskusteluentellä oikeiden tiedemiesten kanssa. Viaton sivustakatsoja tulkitsisi sen helposti niin, että kyseessä on asia, joka on aidosti väittelyn arvoista - asia, jota voidaan käsitellä jokseenkin tasapuolisista lähtökohdista.

Kirjoittaessani tätä kirjettä ”Älykäs suunnitelma” -koulukunnan verkkosivuilla kerrotaan Harvardissa käydystä keskustelutilaisuudesta otsikolla ”Wellsin kunniajuoksu Harvardissa”.

Jonathan Wells on kreationisti ja Yhdistyneen kirkon (moonilaiset) pitkäaikainen kannattaja.* Hän osallistui viime kuussa julkiseen väittelyyn **Stephen Palumbin** kanssa. Stephen Palumbi on biologian professori Harvardin yliopistossa. Termi ”kunniajuoksu” antaa ymmärtää, että Wells olisi vienyt jonkinlaisen suurvoiton professori Palumbista väittelyssä. Tai että hän olisi aina-

kin esittänyt vakuuttavia perusteita väitteilleen, tai että hänen puheensa olisi saanut innostuneen vastaanoton. Mihinkään tällaiseen ei artikkelin kirjoittaja kuitenkaan viittaa, eikä siitä suuremmin tunnu edes piittaavan.

Osoittautuu että ”kunniajuoksulla” tarkoitetaan yksinkertaisesti Harvardissa saatua julkista huomiota, joka artikkelin kirjoittajan Phillip Johnsonin mukaan ”on esimerkki keskustelusta, jota tällä hetkellä yliopistoissa kiivaasti käydään”. Kyseessä todella on jonkinsorttinen voitto, mutta se saavutettiin jo aikaa ennen varsinaista keskustelutilaisuutta, johon Wells osallistui. Tuo kreationisti teki kunniajuoksunsa sillä samaisella hetkellä, kun kutsu Harvardista tipahti postiluukusta hänen eteismatolleen. Kutsu muuten tuli, ei biologian tai muunkaan luonnontieteen laitokselta, vaan Poliitikantutkimuksen instituutista.

Phillip Johnson itse, ”Älykäs suunnitelma”-liikkeen perustaja (hän ei itse ole biologi tai minkään alan tiedemies vaan lakimies, joka keski-ikäisenä koki kristillisen herätyksen) kirjoittaa 6.4.2001 kirjeessään, josta hän lähetti myös allekirjoittaneille kopion:

”Minulla ei ole aikaa tai intoa lähteä väittelyyn kenen tahansa kunnianhimoisen darvinistin kanssa, joka haluaa saattaa meidät naurununalaiseksi. Peruslinjani on, että darvinistien on asetettava edustajakseen jokin merkittävistä keulahamoistaan, ennen kuin suostun julkiseen väittelyyn aiheesta. Tällä tarkoitan nimenomaan **Dawkinsia** tai **Gouldia**, tai henkilöä, jolla on vastaava asema ja julkisuusarvo.”

No, voimme mekin olla armollisia, vaikka meillä onkin se etu puolellamme, että me evoluutioteoriaa kannattavat tutkijat emme tarvitse tällaisten väittelyjen suomaa julkisuutta. Siinä epätodennäköisessä tapauksessa, että kreationistien ”Älykäs suunnitelma”-koulukunnan riveistä sattuisi nou-

semaan joku, jolla on esitettävänä jonkinlaisia merkittäviä perusteita väitteilleen, olemme valmiita keskustelemaan hänen kanssaan julkisesti aiheesta. Siihen asti jääme hoitamaan kehitysopillisia puutarhojamme, aina välillä pysähtyen vaativampaan ja tarkoituksenmukaisempaan tehtävään, eli väittelemään keskenämme. Mutta me emme suostu tukemaan kreationisteja heidän kunnianttomassa julkisuuden ja ansaitsemattoman akateemisen arvon tavoittelussaan.

Esitämme nämä ajatuksemme mitä nöyrimmin kaikille kollegoillemme, jotka saavat kutsuja tällaisiin julkisiin keskusteluihin ja väittelyihin.

Stephen Jay Gould, Harvardin yliopisto
Richard Dawkins, Oxfordin yliopisto

”Darvinismi: miksi suoritin toisen tohtorintutkintoni” on Jonathan Wellsin omakohtainen kuvaus elämänsä käännekohdasta: ”Isän sanat, opintoni ja omat rukoukseni saivat minut vakuuttuneeksi siitä, että halusin omistaa elämäni darvinismin tuhoamiseen, samalla tapaa kuin monet uskonveljeni Yhdistymiskirkosta ovat omistaneet elämänsä marxismin vastaiseen taisteluun. Kun Isä vuonna 1978 valitsi minut (ja noin kaksitoista muuta pappisseminaarilaista) osallistumaan tutkintoon valmistavaan ohjelmaan, olin kiitollinen tilaisuudesta päästä valmentautumaan tuohon taisteluun”. (”Isä” on tietenkin nimi jolla moonilaiset kuuluvat kutsuvat pastori Moonieta itseään).

www.tparents.org/Library/Unification/Talks/Wells/DARWIN.htm

Valitettavasti Steve ei koskaan ehtinyt tarkastamaan tätä kirjettä, ja siksi kirjeestä puuttuu se tyyllillinen lisä, jonka hän olisi sille taitavana sanailijana antanut. Sain Steveltä vielä yhden sähköpostiviestin, jossa hän pahoitteli vastauksensa viipymistä ja lupasi palaavansa asiaan pian. Viestiä seurannut hiljaisuus osui, huomaan nyt jälkepäin, samaan ajankohtaan kuin hänen viimeisin sairausjaksonsa. Haluan silti esittää oman versionni tekstistä kaikessa epätäydellisyydessään, koska toivon että se omalta osaltaan välittää eteenpäin sanomaa, jonka alunperin opin juuri Steveltä vuosia sitten. En ole poistanut hänen nimeään kirjeestä, mutta haluan tehdä selväksi, että olen yksin vastuussa kirjeessä mahdollisesti

ilmenevistä puutteista.

Välillämme vallinnut sopuisa yhteisymmärrys voi kenties vaikuttaa hämmäntävältä. Steve oli yhtä harras uusdarwinisti kuin minä itsekin, mutta mistä sitten olimme eri mieltä? Suurin näkemysero nousee selkeimmin esiin hänen viimeisessä kirjassaan *The Structure of Evolutionary Theory*, jota en päässyt lukemaan ennen hänen kuolemaansa. Siksi tuntuu tarpeelliselta käsitellä aihetta hieman tässäkin yhteydessä, varsinkin kun se sattuu muodostamaan luonnollisen sillan seuraaviin loppupohdintoihin.

Näin kuuluu siis väittelyn kohteena ollut kysymys: mikä on geenien rooli evoluutiossa? Onko se, Gouldin sanoin, ”kirjanpitoa vai kausaatiota”? Gouldin mukaan luonnonvalinta tapahtuu elämän hierarkian monilla eri tasoilla. Näkemys voi mallina hyvinkin pitää paikkansa, mutta itse uskon että tuolla valinnalla voi olla lajien kehityksen kannalta merkittäviä seurauksia vain silloin, kun valitut kokonaisuudet koostuvat ”replikaattoreista”. Replikaattorit ovat koodatun tiedon yksiköjä, jotka ovat hyvinkin tarkkoja, mutta ajoittain helposti muuntautuvia, ja joilla on jonkin verran kausaalista kykyä vaikuttaa omaan kohtaloonsa. Geenit ovat tällaisia kokonaisuuksia, kuten ovat periaatteessa myös meemit, mutta niitä en lähde käsittelemään tässä. Biologinen luonnonvalinta, millä tahansa tasolla sitä tarkastelemme, saa aikaan kehityksellisiä vaikutuksia vain silloin, kun se johtaa geenifrekvensseissä tapahtuviin muutoksiin geenipoleissa. Gould sen sijaan mielsi geenit pelkkinä ”kirjanpitäjinä”, jotka

jäljittävät passivisesti muilla tasoilla tapahtuvia muutoksia. Itse uskon, että geenien on kaikessa moninaisuudessaan kuitenkin oltava enemmän kuin pelkkiä kirjanpitäjiä, tai luonnonvalinta ei muuten toimisi. Ellei geneettisellä muutoksella olisi syy-suhdevaikutuksia ihmisruumiiseen, tai ainakin vaikutuksia siihen johonkin, jonka luonnonvalinta ”näkee”, luonnonvalinta ei toimisi muutoksen puolesta tai sitä vastaan. Kehityksellistä muutosta ei tapahtuisi.

Gould ja minä olemme samaa mieltä siitä, että geneejiä voidaan pitää kirjana, johon lajimme evoluutiohistoria on kirjoitettu. Kirjassani *Unweaving the Rainbow* käytin siitä nimeä ”geneettinen kuolleiden kirja” (*Genetic Book of the Dead*). Mutta evoluutiohistorian kirjoittaminen on tapahtunut satunnaisesti muuntuvien geenien

luonnonvallinnan kautta, valinnan joka perustuu fysikaaliseen syy-suhdevaikutukseen. Kirjanpito on täsmälleen väärä vertaus tässä yhteydessä, koska se lähes lamarckilaiseen tapaan kääntää syy-suhtedenuolen taaksepäin, ja esittää geenit passiivisina tiedon tallentajina. Käsitelin tätä kysymystä vuonna

1982 (*The Extended Phenotype*), kun määrittelin ”aktiivisten replikaattoreiden” ja ”passiivisten replikaattoreiden” välistä eroa. Saman näkökohdan esittää myös **David Barash** loistavassa arviossaan Gouldin kirjasta.

Kirjanpito on tietyllä perverssillä - ja Gouldille luonteenomaisella - tavalla kuitenkin arvokas vertauskuva, koska se on täysin takaperin hahmoteltu. Gouldilainen vertaus auttaa elävyydellään ja selkeydellään meitä ymmärtämään, ei suinkaan ensimmäistä kertaa, missä gouldilainen sanoma menee pieleen - ja kuinka totuuden selvittäminen edellyttää vertauksen täydellistä käännteistämistä.

Toivon, ettei kukaan miellä näitä loppupäätelmiäni yrityksenä saada viimeinen sana sanottua. *The Structure of Evolutionary Theory* on itsessään niin mittaamattoman vaikuttava viimeinen sana, että siihen vastaaminen tulee viemään meiltä vuosia. Sen parempaa muistomerkkiä ei tutkija voisi elämälleen toivoa. Tulen ikävöimään häntä. ■

Lupauksia ja uhkailua...

Maria Duvalin moraalittomat kirjeet, osa I

Ranskalaisen selvänäkijän Maria Duvalin jopa koko sivun ilmoituksia näkyy aika ajoin myös suomalaisissa lehdissä (ilman mainintaa, että kyseessä on maksullinen ilmoitus). Skeptikko-lehti vastasi ilmoituksen kyselyyn, jonka palauttaneille luvattiin lähettää ilmainen talismani ja horoskooppinäkömä. Seurauksena oli noin vuoden kestänyt kirjepommitus, jonka tarkoituksena oli myydä Duvalin palveluita, usein eettisesti epäilyttävin keinoin. Skeptikko julkaisee Duvalin kirjeet ”reunahuomautuksilla” varustettuna.

Ensimmäinen kirje

Huomio, Risto K. Järvinen: tämä kirje ei sisällä vielä erikoisennustetta, jota pyysit minulta...

Mutta tietyt positiiviset värähtelyt, joita vastaanotin kohdallasi, saivat minut antamaan tälle kirjeelle ehdottoman etusijan...

Risto K. Järvinen, lue tämä kirje äärimmäisen tarkkaan, sillä päätin kirjoittaa sen LISÄNÄ ja erittäin pian, koska minulla on hyvä uutinen kerrottavana...

(Maria yrittää saada minut, jonka nimikin on kirjeessä erikseen mainittu, luulemaan, että olen erikoistapaus, että kukaan muu kuin minä ei saa tällaista kirjettä. Minun pitäisi olla imarreltu ja valmis tekemään vastapalvelus.)

Nice, 22. toukokuuta 2001

Päätöksesi pyytää minulta kallisarvoista talismania ja ”ilmaisennustetta” oli todellakin oikein hyvä päätös...

Olen kovin iloinen voidessani lähettää Sinulle tänään talismanisi. Haluaisin rauhoittaa Sinua: on selvää, että saat ilmaisennusteen parin päivän kuluessa.

Vakuutan Sinulle, että näin HÄMMÄSTYTÄVIEN mahdollisuuksien suorastaan odottavan

Sinua. Sekä ystävyyden, tunteiden hyvinvoinnin että myös taloudellisten seikkojen suhteen!... Mutta aavistat jo varmaan, Risto...

Kun kirjoitan näin pian, teen sen siitä syystä, että minulla on Sinulle todella tärkeää kerrottavaa. Siksi en voinut edes odottaa talismanisi saapumista. Niin, vastaanotin kohdallasi hyvin positiivisia värähtelyjä, JOIDEN KAUTTA AISTIN SINUA JA TULEVAISUUTTASI KOSKEVAN TÄRKEÄN UUTISEN...

Voin paljastaa Sinulle, että tapauksesi on yksi mielenkiintoisimmista, joihin olen törmännyt pitkiin aikoihin!...

(Vaude! Olen todellakin siis erikoistapaus.)

Ensimmäinen epätavallinen asia, joka herätti huomiotani, oli se, että elämäsi ei suju (missään suhteessa) niin kuin sen pitäisi. Niin, valovuodet erottavat Sinut onnellisesta, huolettomasta elämästä, jota Sinun oikeastaan pitäisi viettää. Ja voit uskoa, että minulla on painavat syyntä ilmoittaa Sinulle TÄNÄÄN:

Jotkut ”värähtelyistäsi” osoittivat minulle, että syvällä sisimmissäsi on PIILEVIÄ KYKYJÄ JA VOIMIA; JOTKA PYSTYVÄT MUUTTAMAAN KOKO ELÄMÄSI!”

Sinulla on koko joukko voimia ja kuitenkin et käytä niitä ollenkaan! Tai tarkemmin sanottuna: joku estää Sinua käyttämästä niitä. Minun mielestäni tämä on kovin epäoikeudenmukaista Sinua kohtaan...

Ymmärrätkö, miksi olen niin kiinnostunut tästä mielestäni niin harvinaisesta ja tärkeästä tapauksesta? Koska onni karkaa aina käsistäsi, vaikka se onkin aivan lähellä. Ja koska et ole siitä ollenkaan tietoinen!...

Ja kuitenkin onni on lähempänä kuin osaat kuvitellakaan. KYLLÄ, en ollenkaan epäro painotaa, että voit odottaa hyvää tulevaisuutta HETI tästä päivästä lähtien, jos teet TÄNÄÄN oikean päätöksen.

Haluaisin kertoa Sinulle, että voit tästä lähtien

luottaa minun apuuni ilman rajoituksia, kun on kyse siitä, miten saada niin pian kuin mahdollista onni astumaan elämäsi, jossa sen pitäisi oikeastaan olla jo kauan rinnallasi...

YHDESSÄ vaikutamme siihen, että nämä kyvyt, jopa "LAHJAT", jotka havaitsin Sinussa, pääsevät täysiin oikeuksiinsa. Sillä voin nyt kertoa Sinulle, että SINULLA ON HARVINAINEN LAHJA, jota nimitän "TODELLISEKSI VAL-LAKSI", se on suuri sisäinen voima, joka voi auttaa Sinua muuttamaan kohtalosi.

NIIN, SINULLA ON "LAHJA" LÖYTÄÄ LU-PAAVIA TILAISUUKSIA, MUTTA MYÖSKIN SAADA AIKAAN NIITÄ, MELKEINPÄ MIE-LESI MUKAAN!

(Kuka ei haluaisi onnellisempaa elämää? Joku pyrki siihen itse, mutta minun täytyy tehdä se yhdessä sinun kanssasi. Minun elämäni paranee, mutta mitä sinä tästä hyödyt?)

Huomio: Minä ymmärrän todella hyvin, ettet tahdo oikein uskoa minua, koska onni ei tähän mennessä koskaan kuulunut elämäsi... Tästä syystä haluaisin mielelläni selittää Sinulle jotain, joka on SUORASSA yhteydessä "salaisiin voimiisi" ja Sinuun.

Tässä todiste siitä, että kaikki mitä Sinulle kerroin, on TOTTA!

Tunnet varmaan elinympäristössäsi miehiä ja naisia, jotka onnistuvat melkein kaikessa, ilman että se näkyy heistä. Heillä ei ole sen enempää diplomeja taskussaan eivätkä he ole muita älykkämpiä, ja silti he korjaavat tililleen kaikki menestykset. Tuntuu melkein siltä kuin kaikki, mihin he kajoavat, muuttusi kullaksi!...

Asiaa on yhtä vaikea ymmärtää kuin sitä, miksi miehet juoksevat joidenkin tiettyjen naisten perässä. Näissä ei ole mitään, mitä ei olisi muissakin naisissa ja kuitenkin miehet parveilevat heidän ympärillään kuin hyttyset lampun ympärillä.

Ja varmaan Sinäkin ihmettelet menestyviä ihmisiä ajatellessasi: "Mitä heissä on, mitä minussa

ei ole?" Vakuutan, että nämä ihmiset eivät ole sen kummempia kuin Sinäkään, ja kuitenkin näyttää siltä, että he pystyvät vetämään onnen puoleensa aivan mielensä mukaan...

Niin, nämä "onnenmyyrät" vetävät puoleensa niiden ihmisten ystävyys, jotka voivat tarjota heille sitä, mitä he kipeimmin tarvitsevat: miellyttävän ja paremmin palkatun työn, mahdollisuuden rikastua tai muuta vastavaa... He eivät menetä yhtään ainoaa tilaisuutta, joka tuo heille lisää rahaa, lisää rakkautta tai lisää elämää. Ja saattaisi luulla, että heillä on kyky saada kaikki nämä ilahduttavat asiat hämmästyttävän helposti omikseen...

Näiden naisten ja miesten tapa toimia muistuttaa taikurin menettelyä, joka löytää taikasauvansa avulla vettä tai salaisia aarteita. He ovat kuin magneetteja, jotka vetävät puoleensa elämän miellyttäviä puolia.

Ja minun silmissäni Sinäkin olet niin kuin nämä ihmiset, SINULLA ON SAMA "VALTA ONNEEN". Ja tämä valta, joka on kaiken aikaa ollut syvällä sisimmässäsi, on onneksi VAHINGOITUMATON ja odottaa vain heräämistään!...

(Olet oikeassa, en tahdo uskoa sinua, mutta se johtuu myös siitä, että epäilen aina instansseja, jotka kirjoittavat sanan "sinä" isolla S-kirjaimella ja joiden teksteissä on ISOJA KIRJAIMIA, alle-viivauksia, huutomerkkejä!!! ja kolmen pisteen lauseenlopetuksia... Ja missä se todiste viipyy?)

Erikoisennustuksessa, jonka tein Sinulle, näin, että syntymäpäivänäsi on tähtynyt tapahtua jotain Sinulle harvinaisen onnellista. Tämän tapahtuman tuli tehdä Sinusta lopuksi elämäsi onnen hemmottelema ja tyytyväinen ihminen...

(Niin, minä synnyin, se oli minulle harvinaisen onnellinen tapahtuma.)

Nyt kun olen pohtinut tapaustasi hyvin tarkkaan, olen varma, että Sinullekin on annettu tämä "valta onneen"!

Miksi se on jäänyt piiloon sisimpääsi pääsemättä täysiin oikeuksiinsa? Koska tässä on kyseessä asia, joka juontaa kauas menneisyyteen, en ole sataprosenttisen varma, mutta luulen, että aluksi riitti outo ja selittämätön "esto". Myöhemmin taas (luulen näin olleen nuoruusaikanasi) syynä olivat jotkut negatiiviset lauseet seuraavaan tyyliin: "Eihän Sinusta tule kuitenkaan koskaan mitään", tai "Sinä teet aina vaan tyhmyyksiä..." Ne synnyttivät hyvin pian ne negatiiviset värähtelyt, jotka näennäisesti ympäröivät Sinua ja ilmenevät ympärilläsi vähän

liian usein (siltä minusta ainakin näyttää)...

Loppujen lopuksi on kuitenkin tärkeintä, että ”valtasi onneen” ja nämä hämmästyttävät ja harvinaiset ”sisäiset voimat”, jotka olet näköjään saanut syntymälahjaksi, ovat pysyneet vahingoittumattomina.

Se merkitsee sitä, että SINÄKIN voit saada saman onnen ja viettää yhtä onnellista elämää kuin nämä ”ONNEN HEMMOTTELEMAT” ihmiset, jotka mainitsin kertoessani onnesta ja rakkaudesta...

SINÄKIN voit onnistua kaikessa, jos otat neuvoni opiksi ja me saamme SINUN ”valtasi onneen” esiin!

Tämä ”valta onneen”, jonka näin uinuvan syvällä sisimmässäsi, voi muuttaa elämäsi juurta jaksuen. Se voi muuttaa tilannettasi perin juurin monessa suhteessa. Se voi auttaa Sinua saavuttamaan onnen, josta et uskaltanut edes uneksia tähän mennessä.

KYLLÄ, annamme YHDESSÄ tämän ”vallan”, SINUN VALTASI, tulla esiin eikä se jää kenenkään huomaamatta.

Me muutamme kohtaloasi. Voitamme taisteluja, jotka voivat raivata Sinulle tietä onneen, hyvinvointiin ja elämäniloon...

Tämä on se suuri uutinen, jonka vastaanotin Sinun kohdallasi!

(Siinäkö kaikki? Minä voin saada onnen, minä voin onnistua, minun elämäni voi muuttua - mutta mitään ei tapahdu, ainakaan ilman sinua?)

Tämä on se UUSI NÄKÖKOHTA, josta kerroin Sinulle ja joka moninkertaistaa - jo muutenkin merkittäviä - mahdollisuuksia, joita Sinulle avautuu piankin. Tämä UUSI NÄKÖKOHTA, joka lahjoittaa Sinulle uuden tulevaisuuden, on se, että MINÄ, Maria Duval, saatan ja yritän auttaa Sinua, jotta elämäsi muodostuu niin pian kuin mahdollista onnelliseksi ja ilahduttavaksi, jollaista sen pitäisi oikeastaan olla jo pitkään...

HALUAISIN ANTAA SINUN KÄYTTÖÖSI KAIKKI VOIMANI TEHDÄKSENI SINUSTA LOPUKSI ELÄMÄÄSI ONNELLISEN JA HYVIN TYYTYVÄISEN IHMISEN!

(Epäilen myös instansseja, jotka kirjoittavat oman nimensä ISOILLA KIRJAIMILLA.)

Kuinka saamme vihdoinkin avattua padot, jotka laskevat ”valtasi onneen” valloilleen? Paljastan sen Sinulle heti kohta, sillä emme saa menettää sekuntiakaan. Seuraavat päivät ovat nimittäin ratkaisevan tärkeitä Sinulle!

Jo seuraavien päivien ja viikkojen aikana koet ensimmäiset ilahduttavat asiat monella elämänalueella, joilla menestys ei ole suosinut Sinua enää pitkään aikaan...

(Tämähän on suggestio. Se saattaa toimiakin, vaikka ilmeisesti ei.)

Tätä tarkoitusta varten meidän on ensin poistettava ympäristöstäsi kaikki ne negatiiviset voimat, joiden uskon jo kauan hallinneen ympäristöäsi...

Koska uskon, että nämä ”voimat” saattavat olla merkittävien mahdollisuuksien tiellä, joita näen tulevaisuuden tuovan Sinulle...

Elinvoimasi näyttää tällä hetkellä olevan liian heikko, jotta pystyisit omin voimin vapauttamaan itsesi... Meidän on siis tankattava elinvoimasi mitä pikimmin uudelleen, niin että saat ”LUONNOLLISEN PUOLUSTUSMAGNETISMISI” NOPEASTI takaisin. Sitä tarvitset tällä hetkellä kipeästi.

(Heikon elinvoimani päättelet ilmeisesti siitä, että olen yleensä ottanut yhteyttä astrologiin.)

Niin, ensimmäinen tärkeä toimi, jonka teemme yhdessä, on tuhota lopullisesti se NEGATIIVINEN ESTO, joka tekee normaalin elämän Sinulle tällä hetkellä mahdottomaksi ja pitää positiiviset kykysi piilossa sisällasi!

Saavuttaaksesi tämän tarvitset aivan erityistä apua, jonka olen varannut aivan erikoisia tapauksia kuten Sinua varten.

Mistä tämä Henkilökohtainen Positiivinen Psykomagneettinen Apu koostuu ja kuinka se voi auttaa Sinua TARTTUMAAN mahdollisuuksiisi?

Tämä vaikutus, Henkilökohtainen Positiivinen Psykomagneettinen Apu, jota sanotaan myös H.P.P.A:ksi, kestää 90 päivää. Se vaikuttaa kolmella eri tavalla ja toteutuu kolmessa 30 päivän jaksossa. Tulokset saattavat olla hyvin hämmäyttäviä ja ilmetä nopeasti. Palaan asiaan pian yksityiskohtaisemmin...

Aloitin vaikutukseni jo tänä iltana, jotta ”vapaudut” näistä negatiivisista voimista, joista kerroin, niin pian kuin mahdollista.

Risto, ensimmäisen 30 päivän aikana, joina saat nauttia avustani, meidän on tehtävä kaikkemme vapauttaaksemme Sinut tästä epämiellyttävästä ”stressaavasta ja vahingoittavasta” tunnelmasta, jonka uskon havainneeni ympärilläsi. Lähetän Sinulle myös useampia salamenetelmiä, - jotka ovat jo osoittaneet tehokkuutensa – jotta elinvoimasi kasvavat.

Tulet näkemään, kuinka yksinkertaisia ja tehokkaita ne ovat. Niiden avulla voit tankata lyhyessä ajassa uutta energiaa ja elinvoimaa. Huomaat sen heti: Sinun luonnolliset parantavat voimasi poistavat stressin ja surullisuutesi, antavat Sinulle rohkeutta ja palauttavat energiasi ja voimasi, joita tarvitset kipeästi menestyäksesi.

Minä puolestani suoritan 1. ”Henkilökohtaisen Positiivisen Psykomagneettisen vaikutuksen” Sinun hyväksesi.

Mitä Sinun on tehtävä hyötyäksesi siitä? Ei mitään erikoista: elä vain entiseen tyyliin, niin kuin tavallisestikin...

Tämä ensimmäinen vaikutus tehoa ENSIMMÄISESTÄ PÄIVÄSTÄ LÄHTIEN. Ja jo KOLMEKYMMENTÄ päivää myöhemmin negatiiviset voimat ympäristössäsi alkavat vähentyä. Sinulla on sellainen tunne, että olet Korkeamman ja Positiivisen vallan suojeluksen alaisena. Ole aivan rauhallinen, se on normaalia. Tunnet itseesi vapaammaksi, vihdoinkin ilman monenlaisia pakkoja.

Niin olemme vieneet ensimmäisen jakson menestykselliseen loppuun ja se raivaa Sinulle tietä suurempaan onneen, oikeaan rakkauteen ja saat enemmän **RAHAA!**

Juuri tänä ajankohtana me aloitamme toisen KOLMEKYMMENTÄ päivää kestävästä vaikutusjakson.

Se vaikuttaa niin, että piilevä kykysi pääsee esiin, se ”valta onneen”, joka – sanon sen vielä kerran – on pysynyt sisimmissäsi täysin vahingoittumattomana.

Jotta pystyt muuttamaan elämäsi, meidän on herätettävä tämä kyky välttämättä uudestaan henkiin. Sillä tämän aavistamattoman voimanlähteen, tämän ”vallan” ansiosta pystyt vapautumaan jatkuvasta huonosta tuuristasi ja loputtomilta tuntuvista vaikeuksista.

Näiden 30 päivän aikana minä jatkan ”Henkilökohtaista Positiivista Psykomagneettista vaikutustani”. Tällä kertaa pyrin saamaan helpommin esiin kykysi, joka on niin tärkeä Sinulle ja edessäsi olevalle loistavalle tulevaisuudelle. Tänä aikana Sinun on luettava vain se salainen kaava, jonka lähetän Sinulle. Sen päämäärä on saada esiin ”valtasi onneen”.

Siinä kaikki, mitä Sinun on tehtävä näiden kolmenkymmenen päivän aikana.

(Voin elää niin kuin ennenkin, mutta laihdun kolmekymmentä kiloa kuukaudessa? Kuulostaa uskottavalta. Mutta kun kerran aloitit H.P.P.A:n antamisen jo tänä iltana, kai minunkin on lähdettävä touhuun mukaan.)

Mitä muuta osaisin vielä sanoa, Risto...

(En tiedä, Maria, aika paljon olet sanonut jo näin ensimmäisellä kerralla...)

Tiedän, mitä ajattelet: tällä hetkellä kaikki tämä tuntuu Sinusta liian hyvältä ollakseen totta. Tiedän, ettet uskalla uskoa siihen, mutta vakuutan Sinulle, että kysymyksessä on PUHDAS TOTUUS!

Luuletko, että minä vaarantaisin maineeni kuuluisana selvänäkijänä vain siksi, koska en ole ehdottoman vilpiton Sinua kohtaan?

Usko minua, oman ja läheistesii edun nimessä: Sinulla ei ole oikeutta antaa tämän ”VALLAN”, tämän ”MAHDOLLISUUDEN” muuttaa elämäsi, ”uinua” yhä edelleen sisimissäsi.

(Tarvitseeko PUHDASTA TOTUUTTA näin vakuutella? Minulla ei ole oikeutta olla uskomatta - tuo kuulostaa jo uhkailulta.)

Nyt on kulunut vasta KUUSIKYMMENTÄ päivää etkä ole enää sama ihminen. Ja usko pois, tämä on vasta alkua! Sytytät vähitellen positiivisten tapahtumien ilotulituksen elämässäsi. Ne edistävät omaa onneasi ja niiden ihmisten onnea, jotka ovat Sinulle läheisiä...

KYLLÄ, kolmannen ja viimeisen jakson aikana - joka kestää puolestaan taas KOLMEKYMMENTÄ päivää - vaikutamme ”Uuden valtasi” avulla niin, että onni astuu elämäsi siellä, missä tarvitset sitä kipeimmin. Elät täydessä sopusoinnussa, niin kuin eläisit jatkuvan ”jumalaisen suojeluksen” alaisena, mikä voi vaikuttaa suopeasti tähän Sinulle niin tärkeään ja pysyvään onneen, jonka ansaitset! Sille panen suurta painoa!

Hämmästyttävän ”VALTASI ONNEEN” ansiosta, johon voit vihdoinkin luottaa, kesytät onnen ja voit käytännöllisesti katsoen antaa sille ”käskyjä”. Toteat hyvin pian, että kohtalo on Sinulle vihdoinkin suopea joka alueella - tunteiden, onnen, työn, rahan jne. suhteen.

Kun olemme vapauttaneet tämän ”VALLAN”, joka Sinussa piilee, jätän Sinun mielikuvituksesi ratkaistavaksi, miten se järjestää loput elämästäsi!... Kyllä, päätös jonka teet TÄNÄÄN, voi

merkitä MULLISTAVAA muutosta elämässäsi. Jos teet OIKEAN PÄÄTÖKSEN, näet pian omin silmin, että voit viettää miellyttävää ja huoletonta elämää, johon Sinulla on oikeus. Ja se kannattaa, usko minua.

Olen niin varma menestyksestäsi, että tarjoan Sinulle apuani kokeiltavaksi 30 päivän ajaksi. Näin Sinulla ei ole MITÄÄN syytä epäröidä.

Takaan Sinulle menestyksen jokaiselle 30 päivän jaksolle, muuten saat rahasi pennilleen takaisin - eikä Sinun tarvitse selittää minulle yhtään mitään. Teen tämän kaiken, koska nyt vain yksi asia on minulle tärkeä: Sinun niin lähellä oleva onnesi. Se on päämäärä, jonka olen asettanut itselleni ja jonka saavutamme YHDESSÄ, jos Sinä todella haluat sitä.

(Mitkä rahat? Eihän rahasta ole ollut tähän saakka mitään puhetta.)

Nyt on aika antaa minulle suostumuksesi, jotta voin aloittaa jo tänä iltana ensimmäisen Henkilökohtaisen Positiivisen Psykomagneettisen Avun (H.P.P.A). Sinun on vain lähetettävä minulle tänään - se on hyvin tärkeää - tai viimeistään huomistana oheistettu henkilökohtainen lahjakorttisi apuani varten.

Ennen kaikkea: tee se heti, Risto, koska saatat unohtaa sen myöhemmin. Ja myönnä, että olisi vahinko, jos pelkästä huolimattomuudesta jäisit ilman kaikkea sitä, mitä onni on varannut Sinua varten.

(Se on hyvin tärkeää - sinulle. En olekaan aikaisemmin saanut lahjakorttia, joka oikeuttaa minut maksamaan jollekin jotakin.)

Lähetän sydämeni syvyyksistä koko rakkauteni ja koko positiivisen energiani Sinulle ja läheisillesi. Odotan kärsimättömänä viestiä Sinulta

Kunnioittavasti, Maria DUVAL
(Minä odotan kärsimättömästi erikoisennustettani Sinulta, kunnioittavasti Risto K. JÄRVINEN.)

PS: Risto, vakuutan Sinulle, että saat parin päivän

kuluttua ”ilmaisennusteesi” yhdessä talismanisi kanssa.

(PS: Talismani tuli kyllä jo tämän kirjeen mukana, 7x7-senttinen pahvinen läpyskä, jonka toisella puolella on sinun kasvokuvasi.)

PPS: Jos vastaat 48 tunnin sisällä, iloitsen suuresti saadessani antaa Sinulle seuraavan LAHJAN: saat harvinaisen FIM 100,- alennuksen. (löydät sen apuani varten tarkoitetusta henkilökohtaisesta lahjakorttiasi!)

Tilauskaavake

YKSILÖLLINEN TILAUS:
”henkilökohtainen positiivinen
psykomagneettinen apu”
90:ssä päivässä

Täytä kuponki ja lähetä se heti seuraavaan osoitteeseen: Maria Duval - 36, Avenue Henri Matisse - F-06200 Nice - France

KYLLÄ, hyvä Maria, haluan mielelläni kokeilla sitoumuksetta suurta apua, jota tarjoat minulle henkilökohtaisesti. Haluan vihdoinkin löytää onnen, jota vailla olen ollut tähänastisessa elämässäni.

Vie läpi minua koskevan ”henkilökohtaisen positiivisen psykomagneettisen avun” (H.P.P.A) kolme jaksoa ja lähetä minulle kokeiltavaksi ”henkilökohtaiset salaiset kaavat”, joita minun tulee käyttää niiden 90 päivän aikana, jotka tulevat muuttamaan elämäni.

Tiedän, että minun itseni ei tarvitse tehdä mitään erikoista sinä aikana, jolloin Sinä keskityt minuun. Lausun vain salaiset kaavat, jotka lähetät minulle ja joita en luovuta eteenpäin kenellekään muulle ihmiselle, olkoon se kuka tahansa.

TÄRKEÄÄ: LAHJA SINULLE!
FIM 100,- ALENNUS!

Tavallinen hinta avustani on FIM 400,-. Mutta koska olen huomannut, että Sinulla ei ole ollut kovin helppoa elämässäsi, olen valmis tulemaan Sinua vastaan. Jos lähetät täyttämäsi kupongin takaisin 48 tunnin sisällä, voin antaa Sinulle FIM 100,- alennuksen. NIIN; luit oikein: maksat vain FIM 300,- salaisista kaavoistasi etkä tavallista FIM:n 400,- hintaa. Sinun on myönnettävä, että teen todella kaikkeni auttaakseni Sinua.

HENKILÖKOHTAINEN MENESTYSTAKUUSI:

Saat muutaman päivän kuluttua salaiset kaavasi tavallisessa kirjekuussa. Tulokset arvioit itse. Jos haluat henkilökohtaisista syistä saada rahasi takaisin, Sinun ei tarvitse muuta kuin palauttaa materiaalit 90 päivän sisällä ja lähetän rahasi takaisin tekemättä minkäänlaisia kysymyksiä. Rehellinen vahvistus, laadittu Risto K. Järvinen.

(300,- muutamasta ”salaisesta kaavasta”. Taidan vain odottaa erikoisennustettani...)

En halua saada enää jatkossa kirjeitä Maria Duvalilta.

(Miksei tätä oltu valmiiksi rastitettu?)

Toisen kirjeen tilauskaavake

Hyvä Risto, sain kyselysi ja olen kovin iloinen voidessani lähettää Sinulle tänään Sinua käsittelevän 7 sivua käsittävän lyhytennustuksen. Annan Sinul-

”Iloitsen suuresti saadessani lähettää Sinulle lupaaamani talismanin, jolla on harvinaislaatuista suojaavaa voimaa. Huomio, kaikkien negatiivisten värähtelyjen välttämiseksi saat vain yksin Sinä eikä kukaan muu koskettaa tätä talismania. Graafinen esitys sisältää hyvin korkealuokkaista energiaa sisältäviä voimaa samoin kuin suuren määrän kosmisiä avainsymboleja. Maljan ympärillä olevaan kehään voit kirjoittaa nimesi, Sinulle tärkeän ihmisen nimen tai hartaimman toiveesi. Muista pitää talismani aina lähelläsi, esim. rahapussissa, jos toivot tuloja tai tyynyn alla saadaksesi kaipaamaasi rakkautta. Sydämellisin terveisin, Maria Duval.”

le hyvän neuvon: ota itsellesi aikaa lukea nämä kuusi sivua kaikessa rauhassa. Tulet yllättymään, vaikka käsillä onkin vain lyhytversio.

(Minkä ihmeen kyselyni sait? En ole vastannut kuin lehti-ilmoitukseesi. Ja mitkä kuusi sivua seitsemästä minun tulee lukea rauhassa?)

Jokainen meistä joutuu joskus elämässään kriittiseen tilanteeseen ja tarvitsee neuvoja, apua tai turvaa. Tiedän sen kaiken. Ja siksi teen Sinulle tänään hyvin vakavissani henkilökohtaisen tarjouksen.

Autan Sinua. Olen jo ennustanut tähdistä. Kirjoituspöydälläni on jo nyt valmiina ”ensiapupaketti” tulevaisuuttasi varten.

Se käsittää koko Sinua koskevan ennustuksen, jossa tulevaisuuttasi käsitellään yksityiskohtaisesti. Se paljastaa Sinulle uusia teitä ja uusia mahdollisuuksia, jotka kaikki ottavat huomioon pyrkimyksesi menestykseen, onneen, terveyteen, vaurauteen ja hyvään parisuhteeseen.

KYLLÄ, haluaisin käyttää tilaisuutta hyväkseni ja tilata

HENKILÖKOHTAISEN ENNUSTUSPAKETIN, johon kuuluu: henkilökohtainen ennustusanalyysi seuraaville kuudelle kuukaudelle ja onnen kalenteri

salaperäisen lahjan, joka vahvistaa talismanini voimaa

ainutkertaiseen FIM 300,- (normaalisti FIM 400,-) hintaan

postiennakkona (plus FIM 40,- lähetys- ja postiennakkomaksuja)

TÄRKEÄÄ. Vakuutan täten oikeaksi:

- Syntymäpäiväni (päivä, kuukausi, vuosi)
- Syntymäaikani (tunti, minuutti - jos et tiedä kellonaikaa, kirjoita klo 12.00)
- Syntymäpaikka (kaupunki, postiosoite)
- Lähin suuri kaupunki ja postiosoite
- Tyttönimi

(Taas pitäisi ottaa apua vastaan ja tarttua 300 mk:n henkilökohtaiseen tarjoukseen. Saamani talismanikaan ei toimi hyvin ilman lisäkustannuksia. Ja tyttöni en millään muista.)

Toinen kirje

Nice, 28. toukokuuta 2001

Hyvä Risto, avatessani Sinun kirjeesi minulla oli sellainen tunne kuin siitä huokuisi outo henki. Minulla oli selvä visio, että Sinulla on tulevina vuosina, jopa lähikuukausina, niin paljon onnea kuin ei vielä koskaan ennen. Mutta myös muutamia huolia on näkyvissä taivaanrannalla.

(Mikä Nice? Eikö se ole suomeksi Nizza? Mikä kirje? Edelleenkin en ole mitään lähettänyt, vaikka sata markkaa olisinkin alennusta saanut. Ja mitä huolia?)

Ei mitään suuria huolia! Ne voivat kuitenkin kasvaa, jos et huolehdi niistä. Voin antaa Sinulle myöhemmin lisätietoa tässä asiassa, jos niin haluat.

(Ja paljonko se mahtaa maksaa?)

Mutta ensin hyvät uutiset. Olet syntynyt 28. marraskuuta 1962 ja kuten epäilemättä tiedät on ”jousimies” aurinkomerkkisi. Siksi on hyvin tärkeää, että luet tämän kirjeen pienintä yksityiskohtaa myöten. Vaikka tämän kirjeen sisältö koskee kokonaisuudessaan Sinua, joillakin näistä mainituista yksityiskohdista on aivan erityistä merkitystä Sinulle, Risto.

Aurinko, epäilemättä henkilökohtaisen tähti-taivaasi hallitsevin voima, paistaa Sinulle tällä hetkellä täydeltä taivaalta. Se lämmittää sieluasi ja antaa Sinulle voimaa, jota tarvitset kipeästi selvittääksesi elämässäsi tapahtuvista muutoksista. Mutta ole varovainen, sillä kun aurinko lämmittää, se voi myös polttaa. Älä yritä ratkaista kaikkia ongelmia yhdellä kertaa, vaan huolehdi niistä yksi toisensa perään. Rauhallisesti harkiten pääset pitemmälle kuin liiallisella puuhakkuudella.

Saat siis lähitulevaisuudessa osaksesi suunnonta onnea. Jotta voit saada siitä kaiken irti, liitän kirjeeseeni ilmaiseksi kuuluisan talismanini, jolla on yliluonnollisia voimia. Se toimii välittäjänä, se

on yhdysside ihmisten, henkien maailman ja kosmisten voimien välillä. Se vaikuttaa paljon - jopa hyvin paljon - siihen, että Sinä ja ”jousimiehen” merkeissä syntyneet koette tämän suuren onnen jakson aktiivisti.

(Talismani tuli kyllä jo edellisen kirjeen mukana.)

Kuinka voin olla niin vakuuttunut tämän talismanin voimasta? Niin - sen tarina on kiehtova. Ennen kuolemaansa setäni, joka oli myöskin tietävä selvänäkijä ja meedio, antoi minulle kolme talismania. Yhden rahaa, toisen rakkautta ja kolmannen onnea varten. Lahjoitan nyt Sinulle, hyvä Risto, onnen talismanin.

Silloin en välittänyt suuresti niistä kolmesta talismanista, koska kaikki elämässäni sujui mainiosti. Enkä myöskään epäillyt näiden talismanien epätavallisia voimia. Siksi suljin ne laatikkoon, johon ne unohtuivat.

Monta vuotta myöhemmin yksityiselämäni suistui raiteiltaan. Mies, jota rakastin, jätti minut. Minulla oli melkein samalla hetkellä visio, ettei ero ole lopullinen ja sain eräänlaisen neronleimauksen ja muistin rakkaan, kuolleen setäni talismanit. Etsin niitä joka paikasta ja löysin ne vihdoinkin ullakolta vanhan lipaston laatikosta. Valitsin niistä rakkauden talismanin ja otin sen mukaani.

Seuraavana aamuna sain puhelinsoiton. Mies, joka oli jättänyt minut antamatta minulle toivon hiventäkään paluustaan, oli puhelimesta. Hän sanoi minulle: ”Epätavallinen tai mystinen voima saa minut ikävöimään sinua ja pyytämään, että tapaisimme.”

Kaksi viikkoa myöhemmin olimme jälleen yhdessä. Tapahtuiko tämä talismanin vaikutuksesta? Saadakseni sen selville, annoin erälle naisystävälleni, joka oli menettänyt toimeentulolähteensä ja taisteli köyhyyttä vastaan, rahan ja onnen talismanit. Vähän myöhemmin hän oli päässyt eroon huolistaan. Hänen epäonnensa muuttui onneksi. Hän oli saanut FIM 10.000,- ja sai myöhemmin vielä FIM 19.000,-. Hän päätti perustaa pienen yrityksen, josta tuli pian menestys.

(Ei vakuuta. Samanlaisia todistuspuheenvuoroja käytetään myös esimerkiksi ihmevesien markkinoinnissa. Hienoa tietysti on, että Duval luopuu sedältään saamasta talismanista ja antaa sen nimenomaan minulle; muitakin kirjeystäviä hänellä oletettavasti on.)

Jupiter hallitsee Sinun henkilökohtaisen tähtitaivaasi planeettojen kulkua. Se on vakaa, voimakas ja valmis antamaan sinulle kaiken voimansa, jotta

jaksat käydä käsiksi kaikkiin niihin vaikeuksiin, jotka tällä hetkellä häiritsevät elämäsi, ja raivata ne tieltäsi. Mene sitä vastaan ja yritä rakentaa psykologisesti tie, jonka välityksellä pystyt kommunikoimaan sen kanssa parhaalla mahdollisella tavalla. Näin ideat, jotka kypsyvät Sinussa, osoitautuvat edullisiksi ja tuotteliaiksi. Älä anna minäkään häiritä tätä tämänhetkisellem kehityksellesi tärkeää tehtävää.

(Kuinka rakennetaan psykologinen tie Jupiteriin?)

Nämä tosiasiat, jotka ovat todistettavissa ja ehdottomasti totuudenmukaisia, toteutuivat talismanin ansiosta. Toteutuuko tämä myös Sinun kohdallasi, Risto, sen onnen talismanin ansiosta, jonka haluan lahjoittaa Sinulle? Uskon voivani saada Sinut vakuuttuneeksi siitä, varsinkin sen tosiasian ansiosta, että Sinua odottaa suuri onni. On kuitenkin osattava tunnistaa onni ja tartuttava siihen.

Kuten kerroin jo kirjeeni alussa, näen myöskin joitakin huolia. Onko tuttavapiirissäsi joku, joka itovoo Sinulle pahaa? Onkohan Sinut noiduttu? Tällä hetkellä en voi sanoa siihen sen enempää, koska en julista mielelläni mitään, mikä ei pidä sataprosenttisesti paikkaansa. Minun selvänäkijän kykyjeni avulla pystymme kuitenkin estämään sen, että menet ansaan.

(”Onkohan Sinut noiduttu?” Tämä alkaa olla jo aika paksua.)

Siitä puheen ollen haluaisin paljastaa Sinulle salaisuuden: kuinka voin auttaa Sinua selvänäkijän kyvyilläni tunnistamaan onnen hetket, kuinka voin tuoda Sinulle onnea, rakkautta, menestystä ja tyytyväistä mieltä. Ehkä Sinä, Risto, arvaatkin sen jo: tämä salaisuus perustuu henkilökohtaisten tähtiesi tulkintaan.

(Ehkä arvaankin, että se tietää rahanmenoa minulle?)

Joskus joku sanoo minulle: ”En halua tietää sitä ollenkaan... ehkä tulevaisuus ei tuo tullessaan mitään hyvää.” Jos ei tunne elämän ansoja, joita on vältettävä, eikä onnea, johon on tartuttava, tulevaisuus tuo harvoin mitään hyvää tullessaan. Horoskooppisi tulkinta saattaa merkitä Sinulle eroa onnettomuuden ja turvallisuuden, onnen ja epäonnen välillä.

Luota itseesi ja ole luottavainen. Silti minun on pyydettävä, ettet hätköi mitään. On muuten hyvä kuunnella aika ajoin jonkun ihmisen neuvoja,

johon luottaa. Sillä jos päättää aina yksin, erehtyy helpommin.

(Nyt uhkaillaan jo onnettomuudella...)

Ehkä olet kuullut tai lukenut jotain Marie Kellyn tapauksesta. Hän kertoi lehdistölle seuraavaa: ”Minulla piti olla jalkaleikkaus eräänä maanantaina. Kysyessäni neuvoa ’tähdistäennustajani’ kehotti minua siirtämään leikkauksen keskiviikkoon. Tein näin ja tiistaina lääkärimini totesi verihyytymän, joka tukki verisuonen ja oli vaivojeni syy. Jos olisin antanut leikata jalkani maanantaina, en olisi varmaan pystynyt enää koskaan kävelemään kunnolla.”

Saanko kertoa Sinulle, Risto, vielä tarkemmin, mitä tulevaisuus tuo tullessaan?

”Visio”, joka minulla oli kirjettäsi avatessasi, pitäisi tarkistaa ja tarkentaa sitä tutkimalla tähtiäsi, Sinun henkilökohtaista tähtitaivastasi. Siten voit ennustaa tulevaisuutesi tarkemmin.

Älä lannistu ohimenevän vastoinkäymisen takia. Todellisuudessa melkein kaikki ässät ovat Sinun hallussasi. Älä siis masennu, vaikka koneistossa onkin pieni hiekanjyvä. Yritä kaikessa rauhassa saada selville, missä se on, ja poista se sitten ilman vähintäkään sääliä. Saat kaikki asiat taas pikimmiten kuntoon.

Näen myöskin asioita, jotka liittyvät kohtaloosi ja saavat Sinut hämmästyttämään.

Sinä, Risto, voit käyttää näitä tietoja hyväksesi menestyäksesi yksityiselämässäsi, saadaksesi onnen puolellesi ja viettääksesi täyteläistä elämää.

(Eikö tämän pitänyt olla erikoisennuste eikä laajemman ennustuksen mainos?)

Astrologian, yliluonnollisten kykyjeni ja psykanalyysin yhdistelmää käyttämällä pystyn ennustamaan tarkkaan ja pienintä yksityiskohtaa myöten. Olen todistanut tämän lukemattomia kertoja, niin kuin lehdistö ja televisio ovat uutisoineet. Tästä syystä liitän kirjeeseeni erityisen kyselykaavakkeen. Heti kun olet vastannut näihin kysymyksiin, voin todellakin auttaa Sinua.

Täydellinen horoskooppi seuraaville 6 kuukaudelle, jonka laadin Sinulle mielelläni, sisältää suositukset ajanjaksosi ja tarkat onnenlukusi, niin että voit osallistua lottoon, veikkaukseen ja muihin onnenpeleihin.

(Astrologian, yliluonnollisten kykyjen ja psykanalyysin yhdistelmällä lottovoittoon?)

Tässä horoskoopissa on ohjeita, kuinka voit välttää esteitä, jotka osuvat tiellesi ja kuinka pystyt

tarttumaan tilaisuuksiin, jotka ovat tähän mennessä päässeet käsistäs. Tämä horoskooppi kertoo Sinulle myös seuraavat asiat: kuinka voit nauttia elämästäsi sataprosenttisesti, kuinka voit varjella terveyttäsi, kuinka voit suojella perheesi ja läheisesi kohtaloa, kuinka löydät kykyjä, jotka ehkä uinuvat Sinussa, mutta joita et ole vielä huomannut, kuinka voit välttää epäonnea, kuinka saat selville sen erityisen salaisuuden, jonka avulla vedät onnea puoleesi ja kuinka saat kaiken irti siitä onnesta, joka odottaa Sinua lähiaikoina

Tämä tieto saattaa muuttaa elämäsi, koska osaat välttää onnettomuuksia ja tarttua hyviin tilaisuuksiin; koska tiedät tarkkaan, milloin ja missä Sinun on toimittava.

Vain seuraavien 6 kuukauden horoskooppi pysyy antamaan Sinulle nämä tiedot. Siksi neuvon Sinua tekemään nopeasti päätöksen.

Tietenkin ymmärrät - siitä olen varma - etten voi tehdä syvälle luotaavaa analyysia tämän ensimmäisen ilmaisen kontaktin puitteissa. Halusin oikeastaan vain antaa Sinulle lyhyen katsauksen siitä, mitä tulevaisuudessa tapahtuu. Kiitoksena siitä, että kirjoitit minulle. Tämä ensimmäinen yhteydenotto saa Sinut kuitenkin luultavasti vakuuttuneeksi siitä, että annan parhaani mahdollisuuksieni rajoissa.

Kaikki tämä sen vision - ja muiden ”neronleimausten” ansiosta, jotka minulla oli avatessani kirjeesi. Olen kuitenkin sitä mieltä, ettei sattumia ole olemassa. Tunnen, että tämä ensimmäinen kontakti välillämme on tulevaisuudellesi positiivinen ja lupaa onnea.

Muista aina, että käytännöllisesti katsoen kaikki rikkaat, joilla on ollut menestystä menneisyydessä ja nykyään, ovat kääntyneet selvänäkijöiden puoleen. Jopa nekin, jotka ohjailevat maailman kulkua, käyttävät ennustusta hyväkseen. Et kai halua jättää käyttämättä tilaisuuksia, joita Sinulle tarjoutuu vain siitä syystä, ettet osaa tehdä päätöstä? Törmätkö vaikeuksiin, joita olisit voinut välttää? Etkö ole itsellesi ja rakastamillesi ihmisille velkaa sen, että käytät hyödyksesi jokaista onnellista hetkeä elämässäsi ja teet siitä parhaan mahdollisen?

Mikset tee päätöstä nyt saman tien ja hanki siten itsellesi kaikkia ennustuksen valtteja?

Mutta teet ehkä kysymyksen: ”Kuinka paljon se kaikki maksaa minulle?”

Myönnän, että otan korkeita palkkioita neuvonastani. En haluaisi silti, että rahasta tulee ongelma välillämme. Siksi teen Sinulle erikoistarjouksen ”Tulevaisuuden horoskoopistasi” ja ”Onnen kalenteristasi”.

Lähetä lahjakorttisi takaisin minulle heti, kun

olet täyttänyt kyselykaavakkeen. Et ota minkäänlaista riskiä, jos kirjoitat minulle heti.

(Tietenkin ymmärrän, ettet voi tehdä minulle horoskoopianalyysia ilmaisen kontaktin puitteissa. Mutta sanaa ”lahjakortti” en ymmärrä vieläkään.)

Sitä paitsi saat ainutlaatuisen lahjan, jos vastaat. Se on tietävien keskinäinen salaisuus, jonka saan nyt kertoa mestarieni luvalla edelleen niille ihmisille, jotka kääntyvät minun puoleeni. Sillä elämme hyvin vaikeata aikaa ja tarvitsemme kipeästi yliluonnollisten voimien suojelusta. Mutta eihän tämä ole Sinulle uutta, eikö niin? Ei tarvitse muuta kuin katsoa ympärilleen nähdäkseen, mikä on maailman tila. Minun tehtäväni maan päällä on auttaa niitä ihmisiä, jotka kaipaavat onnea ja haluavat jakaa onnensa muiden ihmisten kanssa. Ja minä tiedän, että Sinä, Risto, kuulut näiden ihmisten joukkoon. Siksi uskon, että voin kertoa Sinulle tämän salaisuuden. Kyseessä on maaginen esine, joka tukee talismanini vaikutusta, vahvistaa sen voimaa jopa satakertaisesti. Näin eivät vain mahdollisuutesi onnenpelissä kasva, vaan Sinä pääset osalliseksi erityisestä suojeluksesta. On kuin Sinulla olisi antenni, joka yhdistää Sinut minuun ja tekee Sinut alttiiksi etenkin spiritualistisille voimille, jotka suojelevat meitä tuonpuoleisesta maailmasta käsin.

Risto, toivon kuulevani Sinusta pian ja lähetän sydämellisiä terveisiä.

Uskottusi, Maria Duval

PS: Neuvon Sinua ottamaan ennustukset, jotka teen Sinulle seuraavien 6 kuukauden ajalle, ehdottomasti huomioon. ”Jousimiehenä” Sinun ei pitäisi tehdä tiettyinä kriittisinä päivinä mitään päätöksiä. Mutta kuten sanottu, edessäsi on myös suuren onnen ajanjakso ainutlaatuisine mahdollisuuksineen, jotka saatat päästää käsistäs, jos et pidä varaasi.

PPS: Vastaa minulle jo tänään. Älä epäröi kauempaa, sillä muuten otat riskin unohtaa asian. Anna minun olla ystäväsi. Lisäksi saat minulta sen salaperäisen lahjan, josta juuri kerroin. (Päätä nopeasti, koska tätä lahjaa ei riitä kaikille ihmisille, jotka kirjoittavat minulle.) ■

Tähän tulee kuva lehtileikkeistä, jotka kertovat Maria Duvalin käyn-
nistä Suomessa.

Kuvateksti tulee laatikkona kuvan päälle, kuten tälle sivulle on tai-
tettu.

Sivutunnukset otetaan pois (siis Skeptikko 2/2003 ja sivunumero)

Marian toisen kirjeen mukana tuli myös lehtileikkeitä hänen vierailustaan Suomessa. Vuoden 2000 syksyllä maahamme maihinnousun tehnyt astrologi kertoi lehdille, että Monacon prinssi Albert menee naimisiin ja nousee ruhtinaskunnan valtaistuimelle vuoden sisällä. Tarja Halosen huippukausi kestää vain pari vuotta, mutta sitten ihmiset kääntävät hänelle selkensä. Tämä johtaa Esko Ahon uuteen tulemiseen.

RAVINTOUUTISIA

Skeptikko julkaisee valittuja käännöksiä NutritionNewsFocus.com:n sähköpostiuutiskirjeistä. Jokapäiväisen kirjeen voi tilata itselleen lähettämällä tyhjän sähköpostin osoitteeseen subscribe@NutritionNewsFocus.com

Suhteellinen riski

Käsitys suhteellisesta riskistä on tärkeä epidemiologiassa tai seurantatutkimuksissa. Suhteellinen riski kertoo, kuinka todennäköisesti väestön yksilöille kehittyvä määrätty tila, joka perustuu siihen, mitä he syövät tai miten he toimivat. Tupakoitsijoiden suhteellinen riski saada keuhkosityöpä on 10, joka tarkoittaa sitä, että jos sinulla on tällainen ikävä tapa, sairastut keuhkosityöpään kymmenen kertaa todennäköisemmin kuin ne, jotka eivät ole koskaan polttaneet. Mutta myös tupakoitsemattomat sairastuvat silloin tällöin keuhkosityöpään, ja useimmat tupakoitsijat eivät.

Suhteuttaaksemme asian: käytännöllisesti katsoen kaikkien ravintoon liittyvien kroonisiin sairauksiin johtavien riskitekijöiden suhteellinen riski on 2 tai vähemmän. Vaikka kyseessä on tilastollisesti merkittävä seikka, ei se ole erityisen vahva epidemiologian standardien kannalta. Toisaalta suhteellisen riskin laskeminen kahdesta yhteen tarkoittaa sairastumistapausten määrän vähenemistä puolella, ja tämä merkitsisi suurta, yleistä vaikutusta terveyteen.

MUISTA TÄMÄ: Mikään edellä mainitusta ei merkitse mitään yksiselitteistä kenellekään yksittäiselle henkilölle. Suhteellinen riski on statistiikkaa, joka on luotu vertailemaan suuria määriä ihmisiä. Esimerkkinä voidaan vielä mainita, että henkilö, jolla on erittäin korkea veren kolesteroli, saa kaksi kertaa todennäköisemmin sydänkohtauksen kuin henkilö, jolla kolesteroliarvot ovat normaalit. Mutta puolet sydänkohtauksista sattuu ihmisille, joilla kolesteroliarvot ovat kunnossa.

Emme tiedä

James Le Fanulta ilmestyi erinomainen artikkeli kesäkuun 13. 2003 National Post from Canada -lehdessä. Artikkelissaan hän toi esiin, että tällä hetkellä maailmassa tekee työtä enemmän tiedemiehiä kuin yhteensä koko historian aikana. Useimmilla meistä on suunnaton usko tieteeseen, niin kuin pitääkin. Mutta tiedemiehillä pitäisi olla velvollisuus myöntää, kun he eivät ole varmoja tuloksistaan.

Tieteellisiä johtopäätöksiä epäilevä skeptismi on tuonut yleiseen käyttöön termin ”roskatiede”. Sanaa käytetään johtopäätöksistä, joista ollaan eri mieltä. Kuitenkin termi pitäisi säästää vain tutkimuksille, jotka ovat puutteellisesti suunniteltuja tai analysoituja. Yksi esimerkki, jonka artikkelin kirjoittaja esittää, on vuonna 1984 selvinnyt asia, että bakteerit ovat synnä useimpiin mahahaavoihin, eikä stressi tai vahvasti maustettu ruoka. Asian hyväksyminen kesti kaksikymmentä vuotta, koska kaikki tiesivät mahahaavojen syntymisen synn, tai ainakin luulivat tietävänsä.

MUISTA TÄMÄ: Monet tutkimuksista, joista NNF esittää tiivistelmän ovat epidemiologisia. Tämä tarkoittaa, että niissä esitetään yhteenveto ihmisten elintavoista ja linkitetään ne terveydentilaan. Näille tutkimuksille ominaista on rajoitettu kyky esittää syitä ja seurauksia. Ei niin, etteivät ne olisi tärkeitä, mutta lisää näyttöä tarvitaan todisteiden hankkimiseksi. Älä turhaan muuta elintapojasi yhdentyyppisen tutkimuksen perusteella.

Nutrition News Focusin informaatio on tarkoitettu auttamaan ymmärtämään ravintoa koskevia uutisia. NNF ei suosittele mitään hoitoa, ruokaa tai tuotteita. Ohjeita ei ole tarkoitettu korvaamaan lääkärin neuvoja. Jos jokin uutiskirjeissä eroaa lääkärisi sanomasta, noudata lääkärisi ohjeita, älä NNF:n.

Käännös: Risto K. Järvinen

Kokouskutsu

Skepsis ry:n sääntöjen mukainen syyskokous pidetään keskiviikkona **5. lokakuuta** 2003 kello **19.40** (Skepsiksen luentotilaisuuden jälkeen) Tieteiden talossa, Kirkkokatu 6, Helsinki.

Kokouksen esityslista:

1. Kokouksen avaus
2. Valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja ääntenlaskijaa.
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. Vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio ja jäsenmaksun suuruus vuodelle 2004
6. Valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet vuodelle 2004
7. Valitaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa vuodelle 2004
8. Tiedotus- ja muut esille tulevat asiat
9. Kokouksen päättäminen

Syksyn aikana Skepsis on mukana

Turun kirjamesseilla 3.-5.10

Turun messu- ja kongressikeskuksessa

Hengen ja tiedon messuilla 18.-19.10

Helsingin suomalaisella yhteiskoululla Etelä- Haagassa, Isonnevantie 8

Helsingin kirjamesseilla 23.-26.10.

Helsingin Messukeskuksessa, Pasilassa, Kulttuuri- ja tiedelehtien liiton Kultin osastolla

Lyhyet

Luontaistuotteita pannaan

Australian lääkelaitos TGA on jäädyttänyt maan suurimman vitamiinien ja geneeristen lääkkeiden valmistajan ”Pan Pharmaceuticals Limited” -yhtiön toimiluvan puoleksi vuodeksi. Yritykseltä vedetään peräti 219 tuotetta markkinoilta Australiassa.

Muun muassa yrtilääkkeitä markkinoineen yrityksen laadunvalvonnasta on löytynyt vakavia puutteita. BBC:n mukaan 19 ihmistä on joutunut sairaalahoitoon matkapahoinvointiin tarkoitettun

”Travacalm”-nimisen tuotteen haittavaikutusten takia. Yksi matkustaja yritti jopa hypätä lentokoneesta hallusinaatioiden vaikutuksen alaisena.

Lääkelaitoksen mukaan kyseisen yhtiön tuotteita ei ole Suomessa myynnissä lääkkeenä eikä rohdoksena.

Myöskään Suomen Luontaistuotekauppiaiden Liitto ry:n jäsenyritysten luontaistuotevalikoimasta ei ole yrityksen valmisteita. ■

Avaruusolentojen kulttuurihistoriaa

Ajatus älyllisestä elämästä muilla planeetoilla on kiehtonut ihmisten mielikuvitusta jo antiikin ajoista lähtien, vaikka ufoista alettiin puhua vasta toisen maailmansodan jälkeen. Jyrki Siukosen kirja ”Muissa maailmoissa” tarjoaa kulttuurihistoriallisen analyysin maapallon ulkopuolisia olentoja koskevasta mielikuvituksesta ja pohdinnasta antiikin ajoista 1700-luvulle.

Siukosen tutkimuskohteena on nimenomaan ihmisen mielikuvitus. Jo kirjan esipuheessa todetaan tosiasia, että muiden taivaankappaleiden asukkaita on tähän mennessä löytynyt vain ihmisen mielikuvituksen mikrokosmoksista, ei avaruuden makrokosmoksista.

Siukonen hahmottaa kaksi pitkää kehityskaarta maapallon ulkopuolista elämää koskevassa keskustelussa. Kreikkalaisista Demokritoksesta ja Anaksagoraksesta periytyvässä materialistiluonnontieteellisessä tulkinnassa maan ulkopuolisen elämän mahdollisuus riippuu maailmankaikkeuden ominaisuuksista ja luonteesta. Sen sijaan Platonista ja Aristoteleesta nousevan esoteerisen perinteen mukaan kaikenlainen havaitseva tähtitiede on hyödytöntä. Platonin mukaan olennaista on vain tosioleva ja näkymätön ideoiden maailma, esimerkiksi tähtiavaruus, jonne ihmisen sielu kuoleman jälkeen nousee.

Esoteeriseen perinteeseen liittyy myös ajatus taivaankappaleiden persoonallisuudesta tai jopa jumaluudesta. Nämä kaksi ajattelutapaa elävät nykyisessäkin keskustelussa.

Kristillisellä ajalla maan ulkopuolista elämää koskenut pohdiskelu piti luonnollisesti saattaa katolisen kirkon määräämiin rajoihin. Elämä vierailla taivaankappaleilla olikin kirkolle mutkikas kysymys. Oli vaikea vastata esimerkiksi siihen, ovatko avaruuden asukkaat Aatamin jälkeläisiä ja koskeeko myös heitä Aatamin syntiinlankeamus tai Kristuksen pelastustyö. Kristinopin suhteen ristiriitaiset kuvitelmat päättyivät kiellettyjen kir-

jojen luetteloon.

Siukonen tarkastelee mielenkiintoisella tavalla myös tieteen historian suurten nimien, kuten erityisesti Keplerin kirjoituksia maan ulkopuolisesta elämästä. Pohdintoja aiheesta löytyy myös Lockelta, Leibnitziltä, Voltairelta ja varsinkin Kantilta. Ruotsalainen Swedenborg esiintyy kirjassa ensimmäisenä omista ufokokemuksistaan kertovana kirjoittajana.

Eräs kaikkein mielenkiintoisimmista teemoista Siukosen kirjassa on se, kuinka kuvitelmat avaruuden elämästä muistuttavat esittäjänsä ympäristöä maan päällä. Esimerkiksi Anaksagoraksen avaruusoliot viljelivät maata ja Swedenborgin kuvailenat Merkuriuksen asukkaat olivat ulkonäöltään ja pukeutumiseltaan varsin tuttuja tuon ajan ihmisille. Myös avaruuden rakennuksia kuvataan melko vaatimattomiksi. Tekniseltä kehitykseltään avaruuden asukkaat eivät välttämättä olleet ihmistä pidemmällä.

Siukosen esittelemissä kirjoituksissa avaruuden asukkaat ovat poikkeuksetta ystävällisiä, tai ainakaan he eivät suhtaudu ihmiskuntaan aggressiivisesti. Avaruusoloiden ”suurta sanomaa” ei myöskään kuvitelmista löydy. Swedenborg toki väitti keskustelewansa avaruusolentojen kanssa teologisista kysymyksistä, mutta muuten ufojen kosminen viesti on vasta myöhempien aikojen keksintöä.

Siukonen analysoi huikean määrän alkuperäistekstejä, joita ei ole aikaisemmin suomennettu. Myös kirjan historiallinen tarkasteluajanjakso on huomattavan pitkä. Joitain historiallisia kuvitelmia Siukonen kuvailee hyvinkin tarkkaan, mutta monista kirjoituksista lukija jää kaipaamaan lisätietoja. Lukija jää myös kaipaamaan analyytisempää otetta. Siukonen pääasiassa kuvailee tekstejä. Tekstien luokittelu tai rinnastaminen toisiinsa jää vähemmälle.

Joka tapauksessa Siukosen kirja on parhaimmillaan viihdyttävää ja jopa hauskaa luettavaa. Kirja toimii hyvin esittelynä aiheeseensa. Siukonen osaa käsitellä analyysinsä kohteena olevia

OSMO TAMMISALO

Pakoa todellisuudesta

Vaikkei parisuhteen hoitaminen kuulukaan Skepsiksen toimialaan, esittää ”Parisuhteen keittokirja” esimerkin teoksesta, jolle eivät ole vastaanottavia ne, jotka jonkinlaista muutosta toimintaansa ja ajattelutapaansa tarvitsisivat.

Parisuhteen flirtti- ja kosiskeluvaiheessa miehet voivat istuskella tuntikausia kahviloissa ja puistoissa puhuen rakastetulleen. Mutta ennen kuin suhde on kunnolla ehtinyt vakiintua, moni mies on jo vetäytynyt puhumattomuuteen ja takaisin miesten väliseen kanssakäymiseen, jossa asioita tehdään yhdessä.

Kuvaus on totta kai voimakas kärjistyys, ja yksilölliset erot saattavat lähes peittää ilmiön. Mutta stereotyypissä lienee ainakin puolet totta.

Toisaalta vaikka miehen muuttuminen toisikin ongelmia parisuhteelle, mies itse voi kokea asian toisin. Hän ei välttämättä ole tottunut eikä viihdy kasvotusten käydyssä keskustelussa, jossa nainen keskimäärin on paljon miestä parempi.

Jo tyttövaivat kiinnostävät poikia enemmän huomiota aikuisten kasvoihin ja ilmeisiin. Joskus on myös hupaisaa seurata, miten jotkut miehet saavat puheripulin päästyään auton rattiin, jossa läheisyys ei ole niin (kiusallisen) avointa.

Mikä siis neuvoksi? Mikä voisi olla sellaista yhteistä tekemistä, jossa molemmat kokevat tilanteen rennoksi ja viihtyisäksi ja pystyvät nauttimaan toistensa seurasta?

Yleispäteviä ohjeita on vaikea antaa, koska jokainen parisuhde on omalla tavallaan onnellinen tai onneton. Terapeuttipariskunta **Ben** ja

Katja Furman tarjoaa yhdeksi vastaukseksi ruoanlaittoa. ”Parisuhteen keittokirja” esittelee joitain pariskuntien yleisesti kohtaamia kipupisteitä, erimielisyyksistä toisen manipulointiin, ja liittää kuhunkin ongelmaan reseptin alkuruoasta jälkiruokaan.

Kirja on humoristinen ja hyväntuulinen, mutta paikoin harmillisen lapsellinen. Jotkut reseptien yhteydessä olevat ”parisuhdetehtävät” on kuin tehty 10-vuotiaille. Myös joitain käytännön ongelmia saattaa matkan varrella tulla vastaan.

Lisäksi jotkut saattavat kokea, että jos parisuhdetta pitää tietoisesti parantaa erilaisin keinoin ja vieläpä asiantuntijoiden neuvoilla, se vain sinetöi entuudestaan huonon parisuhteen.

Jos siis yrittää tietoisesti tulla onnelliseksi, todennäköisesti epäonnistuu. Ja jos yrittää vimmattusti nukahtaa, pysyy varmasti hereillä, koska voimakas yrittäminen nostaa vireystilaa.

Ja jos pitää ajatella parisuhteen parantamista, pitää myös keskittyä sen ongelmiin, mikä saattaa pahentaa vanhoja ja nostaa esiin kokonaan uusia ongelmia.

En haluaisi olla ilonpilaaja, mutta tuntuu myös siltä, että ne suhteet, jotka jonkinlaista ehostusta kaipaisivat, eivät useinkaan ole vastaanottavia tämän tai minkään muunkaan kirjan neuvoille.

Ehkäpä kirjan tarkoitus onkin tarjota harlekiinimaista pakoa todellisuudesta? Lohdullinen eskapismikin voi parantaa suhdetta, vaikka puhtaalta pöydältä onkin mahdotonta aloittaa.

Ben Furman, Katja Furman, Patricia Centerobi: Parisuhteen keittokirja - Seitsemän ateriaa rakkauden ravitsemiseksi. Tammi 2003. 120 s.

kirjoituksia sympaatteisesti. Esiintyvä huumori on, kuten tekijä itsekin toteaa, tahatonta.

Siukosen historiallinen katsaus auttaa myös ymmärtämään niiden kuvitelmien taustoja, joita ufoista, humanoideista ja avaruusvierailuista

nykyisin esitetään.

Jyrki Siukonen: Muissa maailmoissa. Maapallon ulkopuolisten olentojen kulttuurihistoriaa. Gaudeamus, Helsinki. ISBN 951-662-883-4.

Hypnoosi voi lievittää kivun kokemusta - rajallisesti

Hypnoosista on esitetty mitä erilaisimpia väitteitä vuosien varrella. Sen avulla on muun muassa palattu ”edelliseen elämään” tai palautettu mielikuvia ufosieppauksista. Hurjimpien väitteiden mukaan leikkauksia on mahdollista tehdä hypnoosissa ilman puudutusta. Vaikka nämä väitteet lienevät vailla perää, hypnoosin avulla on mahdollista lievittää kipuja. Kivun lievenemisen mekanismit hypnoosin aikana ovat kuitenkin olleet epäselviä.

Isobritannialaisten tutkijoiden mukaan hypnoosi vaikuttaa lähinnä tarkkaavaisuusmekanismeihin (Croft & el. (2002) *International Journal of Psychophysiology* 46, 101-108). Tutkijat mittasivat kipuun liittyvää EEG-aktiiviteettia hypnoosin kanssa ja ilman hypnoosia. Kun hypnoosia ei käytetty, kipuärsyksen voimakkuuden kasvattaminen aiheutti sekä tiettyjen aaltomuotojen (nk. gamma-aallot) lisääntymistä aivoissa että subjektiivisen kipuhavainnon voimistumista. Näitä aivoaaltoja voidaan siis pitää kivun voimakkuuden vastineena aivoissa.

Yleensä aivovasteen lisääntyminen siis lisäksi

subjektiivista kivun kokemusta, mutta hypnoosissa tämä yhteys ei enää pätenytäkään. Tutkijat huomasivat, että kipuärsyksen voimistaminen lisäsi gamma-aaltoja aivoissa, mutta subjektiivinen kokemus ei samalla voimistunutkaan. Hypnoosi siis jollain tavalla vaimensi kivun tuleamista tietoisuuteen.

Tulos viittaa siihen, että hypnoosin aikana kivun aivomekanismit pysyvät samanlaisina, mutta henkilön tarkkaavaisuus ei suuntaudu niihin niin helposti. Kun huomio ei kiinnity kipuun, myös kivun kokemus lievenee.

Vaikka hypnoosia, kuten rentoutumista yleensäkin, voidaan siis käyttää lieventämään kivun kokemusta, on sen sovellusarvo rajallinen, koska mekanismi toimii ainoastaan helposti hypnotisoitavilla ihmisillä. Tässä tutkimuksessa 33 henkilöä 175:stä oli tällaisia henkilöitä, eli 81 prosentilla henkilöistä hypnoosi ei auta kivun lievittämisessä. Leikkaukset kannattaa siis jatkossakin tehdä sopivan lääkityksen avulla.

Jukka Häkkinen

Kreationistit haastoivat biologian professorin oikeuteen

Teksasilaisen yliopiston professori on haastettu oikeuteen, koska hän vaatii oppilailtaan evoluutioteorian hyväksymistä. Professori **Michael Dini** on ilmoittanut, että opiskelijat, jotka eivät hyväksy evoluutioteoriaa, eivät myöskään saa häneltä suosituskirjettä jatko-opintoja varten. Dinin mukaan evoluutioteoria on niin keskeinen biologista tietoa yhteen sitova tekijä, että kreationismiin uskovien ei kannata harkita uraa luonnontieteissä.

Kristittyjen lakimiesten ryhmä ”Liberty Legal Institute” on nyt haastanut Dinin oikeuteen opiskelijoiden perusoikeuksien rikkomisesta. Myös

yliopisto aiotaan haastaa. Haaste on luonteeltaan periaatteellinen, sillä kuka tahansa Dinin 38:sta kollegasta voisi kirjoittaa suosituskirjeen. Dini ei siis estä opiskelijoiden etenemistä urallaan, vaan ainoastaan vaatii heitä sitoutumaan luonnontieteelliseen ajatteluun.

<http://www2.tlct.ttu.edu/dini/Personal/letters.htm>

<http://www2.tlct.ttu.edu/dini/Personal/autobiog.htm>

Jukka Häkkinen

Raamattukoodi ”tietää” jälleen

Toimittaja **Michael Drosninin** bestseller ”Raamattukoodi” (1997) paljasti jälkeensä mm. vuonna 1995 tapahtuneen Israelin pääministeri **Jitzak Rabinin** murhan ja jopa murhaaja **Jagal Amirin** nimen.

Joulukuussa 2002 ilmestynyt ”Raamattukoodi II” jatkaa samaa linjaa: kirja väittää, että nykyaikajan tapahtumat ennustettiin Vanhan testamentin teksteissä yli 3000 vuotta sitten. Teksteistä löytyy tietysti **George Bushin** valinta (po. ”arvonta”) USA:n presidentiksi, terrori-isku World Trade Centeriin ja vuonna 2006 tapahtuva ihmiskunnan tuhoava ydinsota. Kirjasta löytyy lähes kaikki muu, paitsi tulevien Oscar-voittajien nimet.

Syyskuun 11. päivän tapahtumista vuonna 2001 Drosninin tietokone löysi sanoja ”kaksois”, ”torni”, ”lentokone”, ”synti, **bin Ladenin** rikos”, ”kaupunki ja torni”.

Skeptikot ovat kuitenkin myös tästä teoksesta huomanneet, että Drosninin WTC-koodisanat löytyvät myös **Tolstoin** hepreankielelle käännettystä ”Sodasta ja rauhasta” ja että hänen omaan uuteen kirjaansa on koodattu varoituksia tyyliin ”Raamattukoodi on ilkeätä, typerää, virheellistä, huijausta”.

Uskovaiset ovat protestoineet Drosninin väitteitä, joka tekevät Jumalasta maagikon ja rikkovat Raamatun omaa kieltoa ennustaa asioita. Mutta

Vanha keksintö

Drosninin raamattukoodin periaate on yksinkertainen. Syötetään koko hepreankielinen Vanha testamentti yhtenä kirjainjonona ilman sanavälejä tietokoneeseen. Sitten käsketään koneen etsiämerkkijonosta jokin ajankohtainen nimi siten, että jokaisen kirjaimen jälkeen on aina sama määrä poisjääviä kirjaimia.

Ensimmäisessä Drosninin kirjassa ”**Jitzak Rabin**” löytyi vain kerran, kirjainvälillä 4772.

Tämän jälkeen käsketään PC jakamaan koko

Drosnin ei uskokaan koodien olevan Jumalan tekosia, vaan korkealle kehittyneiden humanoidien työtä.

Kooditeoria väittää, että viestit kätkettiin aikaan Drosninin kutsumaan ”alkuperäiseen heprealaiseen Raamatun versioon”. Todellisuudessa kenellekään ei ole tarkkaa originaalia yhdestäkään Raamatun 39 kirjasta. Niinpä Drosnininkin koodienpurkuohjelman täytyi käyttää uusia painoksia.

Heprean kirjoittamisessa oli käytössä useita erilaisia tapoja vanhempien raamatun käsikirjoitusten joukossa. Kirjoitusasu ”standardisoitiin” vasta 1600-luvulla, kun kirjapainotaito keksittiin, eikä standardisointi ollut silloinkaan täydellistä. Tekstikokonaisuuksien ymmärtämisen kannalta tämä ei ole ongelma, mutta vain yhden kirjaimen vaihto tuhoaa esitetyn raamattukoodin kokonaan.

Raamattukoodi perustuu siihen, että tietokoneella muunnetaan raamatun tekstiä jonoksi heprealaisia kirjaimia. Sanavälit jätetään pois, jonot manipuloidaan eri pituisiksi kirjainriveiksi. Näistä riveistä etsitään minkä tahansa suuntaisia sanoja, lukemalla tarpeen mukaan esimerkiksi joka kolmas kirjain. Osuma saadaan, kun kirjaimista muodostuu sana lähelle toista sanaa, jonka voi jotenkin kuvitella liittyvän aiheeseen.

Risto K. Järvinen

Vanha testamentti riveihin, jotka ovat etsityn nimen esiintymisvälien pituisia. Näin saadaan laltava matriisi, jossa aletaan tutkia etsityn sanan ympäristöä.

Raamattukoodin periaatteen keksi tsekkiläissyntyinen rabbi **Michael Weissmandel** jo puoli vuosisataa sitten. Hän huomasi, että heti Raamatun alusta löytyy heprean sana toora, kun kirjainten välistä jätetään 49 kirjainta pois. Sama toistuu toisessa Mooseksen kirjassa ja neljännessä Mooseksen kirjassa takaperin.

Vastaavanlaisia osumia voi valitettavasti löytää lähes mistä teoksesta tahansa. ■

Väärin epäilty!

Jussi Niemelä (Skeptikko 1/2003) toi julki paheksumisensa väärin asioiden epäilyä kohtaan. Erityisesti häntä oli loukannut allekirjoittaneen kirjoitus (Skeptikko 3/2002), jossa arvostelin yleisön pelottelemista tieteen nimissä. Kohdistin epäilyni sanomalehdessä olleeseen ennustukseen Golf-virran tuottamasta katastrofista.

Niemelä syytti minua kuolemanvakavien asioiden vähättelystä. Siihen on vastattava ensinnäkin, että kuolemanvakaviksi, arvostelun yläpuolella oleviksi asioiksi julistautuvat opit ovat itsessään epäilyttäviä. Toiseksi on huomautettava, että skeptikolla on oikeus epäillä vääriäkin asioita. Aito epäily ei ole minkään oppijärjestelmän alainen. Kolmanneksi, en vähätellyt kiistanalaista ilmastoasiaa, vaan ylilyöntejä ennustelussa ja tiedottamisessa.

Kirjoituksessaan Niemelä moitti, etteivät kaltaiseni kyseenalaista omaa, vallitsevaa näkökulmaansa. Esittämäni ikioma näkökulmani ei ole kuitenkaan vallitseva - aikapulan vuoksi kirjoitan yleensäkin vain omia ajatuksiani. Vallitseva on sen sijaan Niemeleän kirjoituksessaan voimakkaasti julistama ilmastonäkemykseni, jonka tueksi hän viittasi lukemaansa auktoriteettiin.

Niemelän mielestä edustin taikauskkoa. Olikohan sitä se, että väitin Golf-virran kaltaisten, lämpötilaerojen aiheuttamien ja niitä tasaavien virtausten noudattavan tulevaisuudessakin fysiikan lakeja, omaamatta jotain salaperäistä, jumalasta, pelottavaa arvaamattomuutta. Myönnän toki uskomukseksi käsitykseni fysiikan lakien pysyvyydestä.

Niemelä luki minut mm. kasvissyöjille naureskelijoiden joukkoon. Olen naureskellut tietääkseni vain yhdelle kasvissyöjälle, itselleni.

Kannatan sitä paitsi esimerkiksi kasvissyöjien

luontaisten vihollisten lukumäärän rajoittamista metsissämme.

Syytös teknologiaoptimismista osui lähelle. Myönnän, että vihreän utopian valtio, jossa toimii verovarjoilla tuettu energian tuotanto, on minulle yhtä uskottava kuin talo, jossa kivijalka on ripustettu seinien varaan. Kirjoituksessani toin kuitenkin esiin optimismini luonnon kykyyn haakeutua tasapainoon.

En mollannut **Rachel Carsonia**. Tämä joutui kirjoitukseeni vain siksi, että luettuani aikoinaan hänen ansiokkaan kirjansa aloin odottaa hiljaista kevättä, mutta sitä ei tullutkaan. Se ei mitätöi hänen elämäntyönsä suurta arvoa, mutta on seikka, jollaisia luettelin.

Kiotossa sovittua kuuden vuoden lykkäystä maailmanloppuun en käsitellyt. Ihmiskunnan tulisi mielestäni tehdä periaatepäätös siitä, pitäisikö fossiiliset aineet polttaa vai jättää polttamatta. Itse olen taipuvainen kallistumaan jälkimmäisen vaihtoehdon puolelle. Kioton sopimus ei ota kantaa tähän kysymykseen ja on siten

ongelman lumehoitoa.

Ennen päätöstä polttamatta jättämisestä ehdotan kuitenkin selvitetäväksi, miten fossiiliset polttoaineet ovat voineet syntyä, jos elämä maapallolla ilman niitä on mahdollonta. Nehän ovat kasvien ja eläinten fossiileita.

Yleisön pelottelu tulevaisuudella on perinteinen vallankäytön muoto. Sen motiivit löytyvät tänäänkin varsinaisen tieteen ulkopuolelta. Kauhukuva herättää tietenkin mielenkiintoa laajemmin kuin kuiva tieteellinen esitys. Levitessään laajempiin piireihin se tuottaa kuitenkin myös kritiikitöntä uskoa ja oikeaoppisuuden asenteita. Niiden aiheellisuuden epäily joutuu helposti henkilökohtaisuuksiin asti menevän arvostelun kohteeksi.

Reijo Siipola

”Aito epäily ei ole minkään oppijärjestelmän alainen.”

Psykoanalyysi on uskomushoitoa

Onko psykoanalyttisillä terapioidilla parantavia ominaisuuksia lainkaan? Luulen että psykoanalyysissä on kysymys pelkistä uskomuksista ja näiden terapioiden vaikuttavuuden olevan samaa luokkaa. Ystäviäni on käynyt psykoanalyysissä ja itselläni on takana kymmenen vuoden kokemus psykoanalyttisesti orientoituneesta psykoterapiasta.

Kun kiinnostuin psykoanalyysistä, pidin sitä melkeinpä kaikki-voipana hoitomuotona ja mielen selittäjänä, koska vuosia sitten psykoanalyysillä oli vielä tieteen sädekehä, mutta nyttemmin se on jo onneksi karissut. Vaikutuksiinsa nähden näiden terapioiden takia menetetyt rahat sekä hukkaan kulunut aika ovat kohtuuttomia uhrauksia ja siitä tulee mieleen vain hyväuskoisten ihmisten pettäminen. Näitä terapioidia pitäisikin mielestäni mainostaa uskomushoitoina, jotta oltaisiin lähempänä totuutta ja ihmiset tietäisivät, mistä niissä on kysymys.

Vaikka usko ei olekaan parantava tekijä psykoanalyysissä määritelmänsä mukaan, sitä kuitenkin tarvitaan todella paljon. Jo kymmenen vuoden terapia kaksi tai neljä kertaa viikossa on mahtava suoritus. Onko tällaisella terapialla mitään tekemistä enää terveen järjenkään kanssa, kun ihmiselämäkin on niin lyhyt? Terapian aikana aloin kehittää itselleni ongelmia, joita minulla pitäisi psykoanalyysin mukaan olla, vaikka todellisuudessa minulla ei sellaisia ollut.

Olin kokopäiväinen terapiauskovainen. Jumalani oli **Freud** ja psykoanalyttikkoni oli hänen profeettansa. Seurustelin muiden terapiauskovaisten kanssa; mietin yöt ja päivät lapsuuttani ja siellä kohtaamiani traumoja - mutta turhaan. Mitään mullistavaa tai parantavaa ei tullut mieleeni, ei edes sitä paljon puhuttua trans-

ferenssia ja Oidipus-kompleksia.

Terapeutini mukaan en ollut pystynyt työskentelemään tarpeeksi hyvin ja se taas johtui kuulemma vastarinnasta, jolla vastustin paraneemisprosessia. Mutta mitä vielä puuttui? Olinhan uhrannut jo koko nuoruuteni terapialle ja antanut sieluni ja rahani tälle ideologialle.

Tämän terapian uskonnolliseen luonteeseen viittaa myös se, ettei psykoanalyttikko ottanut mitään vastuuta terapiastaan, vaan sysäsi kaiken vastuun potilaalleen. Kun aloin ihmetellä, miksei toivottua muutosta tapahtunut, terapeutini kommentti oli: ”Itsepähän olette käyneet täällä,

toiset käyvät terapiassa, toiset käyttävät alkoholia”. Siis juoppohulluus ja terapiahulluus ovat samantapaisia asioita. Kun usko koulutettuun terapeuttiin ja psykoanalyysiin vie ihmisen koukkuun vuosikymmeniksi, tarvitsisi hän jo terapiaa terapiankin takia.

”Terapian aikana aloin kehittää itselleni ongelmia, joita minulla pitäisi psykoanalyysin mukaan olla.”

Tiina Tikkasen kirjoittamasta ”Psykoteraapioppaasta” luin juuri: ”Psykoteraapiaprosessiin kuuluu vaiheita, jolloin asiakas epäilee terapeutin pätevyyttä ... Jos epä tietoisuus jatkuu, jos terapeutti on haluton käsittelemään asiaa tai vetoaa välittömästi asiakkaan vastustukseen tyyliin ’epäilysi johtuu siitä, että syvällä sisimmässäsi pelkää ja vastustat muuttumista ja hoitoprosessia’, on syytä harkita terapeutin vaihtamista”.

Miksi tällaista kirjaa ei kirjoitettu jo aikaisemmin, että olisin tiennyt lopettaa mokoman terapian jo heti alkuunsa?

Psykoanalyysi-nimisen uskonnon uhrin, yhdistykää!

Terapiaan pettynyt, Timo Teinikivi

Metsästä taas tielle?

Filosofian harrastaja Petteri Arola vastaa hänen kirjoitustaan ”Tieto ja totuus” arvostellelle S. Albert Kiviselle.

Quid est veritas, mikä on totuus? Tätä kyseli aikoinaan Pilatus Jeesukselta ja samaa minäkin ihmettelen.

Totuus on jotakin, mikä on kaikki todet uskomukset yhteensä. Myöskin sen pitää olla ikuinen ja muuttumaton.

Edellä mainittu on oma määritelmäni totuudelle ja selvää lienee, että totuuden saavuttaminen on mahdotonta; me voimme vain lähestyä totuutta, emme saavuttaa sitä.

Tieto on tosi uskomus, mutta eihän se aina ole ”totta”; mistä me tiedämme, mitkä uskomuksistamme ovat epätosia tälläkin hetkellä? Newtonin ajatukset universumista olivat täysin erilaisia kuin nykyfyysikoiden; olivatko ne silloin valheita? Jos tieto on aina totta, silloin nuo esitetyt ajatukset olivat epätotta...

Quid est veritas?

Myönnän, että tosi uskomus(tieto) on totta siinä mielessä, että se on väliaikainen ja muuttuu uuden tieteellisen tiedon myötä... tällainen ”totuus” on olemassa, mutta en tarkoittanut sitä kirjoituksessani.

”Minä kirjoitan tätä nyt tietokoneella” on yksityinen asiantila, joka aktualisoituu nyt. Sen ei tarvitse saavuttaa totuutta, mutta toisaalta mikään muukaan ei voi sitä saavuttaa. Emme tiedä, emmekä voi tietää mitään niin varmasti, emmekä saavutaa ikuista ja muuttumatonta totuutta.

Eli - myönnän, että lainattu lauseeni oli epätarkka ja invalidi siinä yhteydessä missä sen esitin, mutta tarkoitukseni oli vain painottaa totuuden ja tiedon erilaisuutta - anteeksi!

Mutta - on the other hand - vain kaksi lausetta meni metsään... ehkä noin 90% jäi...

Varmuuttahan meillä ei ole mistään muusta kuin tautologioista ja kontradiktioista, joten matemaatiikka ja logiikka jäävät ainoiksi ”totuuksiksi”.

”Mystistä ei ole se, miten maailma on, vaan se, että se ylipäänsä on” (Ludwig Wittgenstein).

Olen kohta 20 vuotta harrastanut filosofiaa ja syy, minkä tähden aloitin, oli eräs S. Albert Kivisen kirjoitus kirjassa nimeltä ”Pikku Jättiläinen” (kustannettu v. 1985); siinä oli asioita, joita en silloin ymmärtänyt lainkaan (tuskin nytkään edes puolittain). Raivostuin tästä tosiseikasta tosi paljon ja aloitin pitkän ”Kivisen” tieni - nyt olen täällä, metsässä, ”Havukka-ahon ajattelijana”. Kunnia tästä kuuluu S. Albert Kiviselle. Kiitos!

Petteri Arola

Hybristä seurasi nemesis

Julkaisin Skeptikko 1/2003:ssa kirjoituksen ”Metsään mentiin”. Hybristä seurasi nemesis, sillä minunkin kirjoitukseni meni parin lauseen kohdalla metsään.

Tekstissäni on lause: ”Asiantilat ovat toteutuneita (eli aktuaalisia eli tosiasioita)”. Pitää olla: ”Eräät asiantilat ovat toteutuneita... Lause ”Maa on litteä” vastaa asiantilaa, joka ei ole toteutunut.

Tekstissäni on lause: ”Väitteessä ’kirjoitus-pöydälläni oli ... Strawsonin Individuals-teoksen kappale’ on se kontingentti tosiasia...” Tarkennus: ei tosiasia ole väitteessä, vaan se vastaa väitettä. (Tosinhan Wittgensteinin ”Tractatuksessa” sanotaan, että lause on tosiasia, mutta kielellistä tosiasiaa vastaa kielen ulkoinen tosiasia, mikäli lause on tosi.)

PS. Kiitän Skepsis-yhdistystä kunniajäsenyy-

Jatkoajatuksia ympärileikkauksesta

Insinööri Atle Weintraub esitti varteenotettavia kommentteja (Skeptikko, 1/2003, sivu 36) kirjoitukseeni ympärileikkauksesta (Skeptikko, 4/2002). Ohessa muuta jatkoajatus.

On hyvä, että tunnustetaan se, että rationaalisin perustein (esimerkiksi lääketiede, terveyden edistäminen jne.) ympärileikkauksesta ei voida keskustella. Pienten poikien siirtimestä poistetaan toiminnallisesti tärkeää kudosta, koska patriarkaalisessa paimentolaiskulttuurissa kehittyneen monoteistisen uskonnon korkeamman olennon näin kerrotaan käskeneen.

Kaikki pyrkimykset tämän asian puolustelemiseksi hygienialla, siitin- tai kohtusyövän tahi AIDSin ehkäisyllä ovat turhia. Jos tieteellisesti voimme osoittaa, että terveydellistä hyötyä ei ole tahi terveydellinen haitta on suurempi kuin terveydellinen hyöty, niin ympärileikkaus-tapaa ei lopeteta. Koska niin on jumalan tahto.

Juutalaisuus-ominaisuus on ilmeisesti mahdollonta määrittää: geneettisesti ei voitane osoittaa

eroa Israelin alueella elävien eri uskontoa tunnustavien välillä ja toisaalta juutalaisiksi tunnustetaan esimerkiksi Afrikan falashat. Joidenkin juutalaisten tiedän tunnustavan kristinuskoa, jopa olevan ateisteja tai agnostikkoja.

Ympärileikkaus ei ole välttämätön ehto juutalaisuudelle - juutalaisen naisen synnyttämä on juutalainen, vaikka ei olisikaan ympärileikattu, niin kuin Abraham tai esimerkiksi hemofilikko, jota ei tarvitse ympärileikata. Juutalaisten tapojen noudattaminen ei saa olla terveydelle haitallista (**Dan Kantor**, henkilökohtainen tiedonanto ja Atle Weintraub em. kirjoituksessa).

Weintraub toteaa kirjoituksensa lopuksi, että ”ellei usko Jumalaan, ei myöskään ole juutalainen, eikä silloin ole syytä uskontoperäiseen ympärileikkaukseen.” Skeptikkona esitän epäilyni: Jos on jo vauvana ympärileikattu, ja vanhentuneena ja viisastuneena luopuu uskostaan, niin mikä on tämän ihmisen etnis-kulttuurinen identiteetti (Golem?).

Esko Länsimies
www.lansimies.net

destä, jota suuresti arvostan, samoin asian julkistamista Skeptikko-lehdessä. Haluaisin lisätä ansioluettelooni muutaman seikan.

(i)V. 1992 julkaisin toimittamani esseekokoelman ”Fenomenologisia sormiharjoituksia” (HY:n Filosofian laitoksen julkaisuja 3/1992.) Yritin analyyttisen filosofian ja fenomenologian välistä sillanrakentamista, mikä yritys on täydellisesti nonchaleerattu kaikissa piireissä.

(ii)V. 1999 julkaisin esseekokoelman ”Metafyysisiä esseitä”.

(iii)Olen toiminut Suomen Filosofisen Yhdistyksen johtokunnassa kahteen otteeseen, pari vuotta 70-luvun alussa ja 90-luvun puolivälistä edelleen.

(iv)Olen myös Suomen Oppihistoriallisen Seuran (SOS) kunniajäsen.

Parhain terveisin, S. Albert Kivinen

Skepsiksen syksy 2003

8.10. Mellastavat pirut - poltergeist suomalaisena perinneilmionä. FT Pasi Klemettinen, Suomalaisen kirjallisuuden seura.

5.11. Modernin maagisen maailmankuvan historiaa ja peruspiirteitä. TM Jussi Sohlberg.

Luennon jälkeen yhdistyksen syyskokous, kutsu sivulla 35.

3.12. Luento; aihe ei vielä tiedossa. Luennot Tieteiden talolla, Kirkkokatu 6, Helsinki, em. keskiviikkoisin klo 18.00.

Ajan suhteellisuudesta

Haluaisin esittää kaksi kysymystä Skeptikko-lehdessä 31.12.2002 ilmestyneestä **Kari Enqvistin** artikkelista ”Mitä aika todella on”.

Tiedän, että kirjoitukseni on myöhässä, mutta aihe ollee edelleen ajankohtainen. Painotan, että trkoitukseni ei ole viilata pilkkua, vaan yritykseni on selventää asiaa, joka tuntuu olevan suhteellisuusteorian tabu.

Lehdessänne luki suhteellisuudesta (s. 13-14): ”Esimerkiksi sopii vaikkapa maasta tähtiin lähetetty avaruusraketti. Vaikka maapallolle jääneen tarkkailijan mielestä raketissa poispäin kiitävän astronautin kello käy hitaammin, raketissaan astronautti on mielessään levossa; hänen mielestään

hän on paikoillaan ja Maa liikkuu. Siksi hän laskeskelee, että kellot Maassa käyvät hitaammin. Paradoksaalista tässä tilanteessa on se, että molemmat ovat oikeassa. Vasta kun astronautti ja maahan jäänyt matkahaluton ystävä pääsevät vertailemaan kellojaan samassa pisteessä - eli kun astronautti palaa Maahan - he näkevät, kenen kello on todella jätättänyt.”

Mikään lukemani julkaisu kyseisestä aiheesta ei ole päässyt yhtään syvemmälle taikka pidemmälle. Siispä:

Kysymys 1. Jos liike on vain suhteellista, miten on mahdollista, että kellojen välille syntyy aikaero?

Kysymys 2. Eikö juuri tuo syntyvä aikaero riko suhteellisuuden ja kerro kumpi oli lepotilassa ja kumpi liikkeessä?

Olisin erittäin kiitollinen päänsärkyni poistavasta vastauksesta tai mahdollisesta tiedonlähteestä, josta löytyisi tyhjentävä vastaus.

Jussi Lahtinen

SAPERE AUDE!

USKALLA AJATELLA!

Hanki Skepsiksen oma t-paita!

Skepsis on valmistuttanut oman t-paidan, jota myydään yhdistyksen järjestämien tilaisuuksien yhteydessä. Paidan hinta on 10 euroa, ja sitä on saatavana S, M, L ja XL -kokoina.

Paidan voi myös tilata postitse, jolloin hintaan lisätään 12 euroa postikuluja.

Paitatilaukset voi toimittaa Anna-Liisa Räihälle

osoite Borgströminkuja 1 B 19, 00840 Helsinki

puhelin (09) 698 1976

sähköposti alraiha@csc.fi

LIITY SKEPSIKSEN JÄSENEKSI!

Jos haluat liittyä Skepsiksen jäseneksi, lähetä oheinen lomake tai sen kopio täytettynä Skepsiksen jäsenasioista vastaavalle osoitteella:

Anna-Liisa Rähä
Borgströminkuja 1 B 19
00840 Helsinki
membership@skepsis.fi

Yhdistyksen jäsenmaksu vuodelle 2003 (sisältää Skeptikko-lehden tilauksen) on 21 euroa tai alle 20-vuotiailta 10,50 euroa (jos olet alle 20-vuotias, ilmoita syntymäaikasi).

Voit myös tilata Skeptikko-lehden liittymättä jäseneksi. Tilausmaksu on 24 euroa/vuosi.

Lehtitilausta tehdessä tiedoksi riittävät nimi ja osoite.

Jäsenhakemus/tilauskaavake löytyy myös Internetistä Skepsiksen kotisivuilta: www.skepsis.fi

JÄSENHAKEMUS

Haluan liittyä jäseneksi vain lehtitilaaajaksi

Nimi:

Ammatti ja koulutus:

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Puhelin ja mahdollinen sähköpostiosoite

Haluan Skepsiksen sähköpostituslistalle

Kokemus Skepsiksen toimialaan liittyvistä asioista, mahdollisesti aihetta sivuavat julkaisut, jäsenyys muissa tieteellisissä yhdistyksissä, erityiset mielenkiinnon kohteet ym.

(käytä tarvittaessa erillistä paperia):

Korostamme kuitenkin, että kuka tahansa kiinnostunut voi hakea jäsenyyttä yhdistyksen hallitukselta koulutustaustasta ja elämäkokemuksesta riippumatta.

Hyväksyn Skepsis-yhdistyksen säännöissä määritellyn tarkoituksen ja toimintaperiaatteet ja haluan liittyä yhdistyksen jäseneksi.

Päiväys ja allekirjoitus

SKEPSIS

Skepsis ry on vuonna 1987 perustettu suomalaisten skeptikkojen yhdistys.

Skepsiksen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoitus on:

- Edistää paranormaaleja ilmiöitä koskevien väitteiden objektiivista ja puolueetonta tieteellistä tutkimusta ottamatta näiden väitteiden paikkansapitävyyteen kantaa apriorisin, tutkimusta edeltävin perustein.
- Ylläpitää tällaisesta tutkimuksesta kiinnostuneiden ihmisten verkostoa sekä pitää yhteyttä vastaavanlaisiin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailla.
- Julkaista paranormaaleja ilmiöitä koskevia väitteitä tutkivia artikkeleja ja kirjoja sekä laatia tällaisia väitteitä sisältävien julkaisujen bibliografioita.
- Järjestää alaan liittyviä kokouksia ja konferensseja sekä harjoittaa valistus- ja tiedotustoimintaa.

Yhdistys on poliittisesti, aatteellisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton.

Yhdistyksen hallitus voi hyväksyä hakemuksesta yhdistyksen jäseneksi yksityishenkilöitä ja oikeuskelpoisia yhteisöjä, jotka hyväksyvät edellä mainitut yhdistyksen periaatteet.

Yhdistys julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Skeptikko-lehteä.

Mallia yhdistykselle haettiin Yhdysvalloissa 1976 perustetusta CSICOPista (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), mikä ilmenee mm. yhdistysten samankaltaisina toimintaperiaatteina.

Skepsis ry toimii kuitenkin itsenäisesti, vaikkakin yhteistyössä CSICOPin ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa. Yhdistys on ECSOn (European Council of Skeptical Organisations) ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenjärjestö.

Seuraava Skeptikko ilmestyy lokakuussa.

Lehteen tarkoitettu aineisto tulisi olla toimituksessa syyskuun loppuun mennessä.

Skepsis ry:n yhteystiedot

Puhelinpalvelu: 0208 - 355 455

Postiosoite: PL 483, 00101 HELSINKI

Internet: <http://www.skepsis.fi>

Pankkiyhteys: SAMPO 800011 - 465 302

Jäsenasioista ja lehtitilauksista pyydetään neuvottelemaan yhdistyksen jäsenasioista vastaavan kanssa. Hänelle toimitetaan myös osoitteenmuutokset:

Anna-Liisa Rähä

Borgströminkuja 1 B 19

00840 Helsinki

puh. (09) 698 1976

membership@skepsis.fi

Rahastonhoitaja

Veikko Joutsenlahti

Roihuvuorentie 30 A 96

00510 Helsinki

puh: 040-7587286

Skepsis ry:n hallitus vuonna 2003

Puheenjohtaja **Jukka Häkkinen**

Varapuheenjohtaja **Otto J. Mäkelä**

Mikko Hyvärinen

Vesa Kolhinen

Pertti Laine

Veikko Näntö

Anna-Liisa Rähä

Alueyhteyshenkilöt

Joensuu: **Vesa Tenhunen**

puh. (013) 123 254; vesat@online.tietokone.fi

Jyväskylä: **Vesa Kolhinen**

puh. 050 - 382 025; vesa.kolhinen@jyo.fi

Oulu: **Sami Tetri**

puh. 040 - 586 3099; stetri@mail.student oulu.fi

Tampere: **Heikki Lindevall**

puh. 0400 - 622 636;

heikki.lindevall@skepsis.fi

Turku: **Heikki Kujanpää**

puh. (02) 244 6400, 0440 - 220 420

hk@surfeu.fi

Yhdistys toivoo, että alueilla asuvat ilmoittaisivat yhdyshenkilöille yhteystietonsa, jotta he voisivat tiedottaa omalla alueellaan tapahtuvasta toiminnasta. Yhteyshenkilöille voi myös ilmoittaa halukkuutensa osallistua yhdistyksen toimintaan omalla alueellaan.

Skepsis ry:n tieteellinen neuvottelukunta

professori **Kari Enqvist** (puheenjohtaja)

professori **Nils Edelman**

professori **Pertti Hemánus**

assistentti **Virpi Kalakoski**

dosentti **Raimo Keskinen**

dosentti **S.Albert Kivinen**

professori **Raimo Lehti**

professori **Anto Leikola**

professori **Marjaana Lindeman**

professori **Ilmari Lindgren**

professori **Nils Mustelin**

professori **Ilkka Niiniluoto**

dosentti **Heikki Oja**

professori **Jeja Pekka Roos**

VTM **Jan Rydman**

professori **Heikki Räisänen**

dosentti **Veijo Saano**

professori **Lauri Saxén**

professori **Anssi Saura**

professori **Raija Sollamo**

yliassistentti **Lauri Tarkkonen**

akatemiaprofessori **Raimo Tuomela**

FL **Tytti Varmavuo**

professori **Johan von Wright**

professori **Risto Vuorinen**

Skepsiksen haaste

10 000 euroa puhtaana käteen sille, joka tuottaa valvotuissa olosuhteissa paranormaalien ilmiön. Tähtitieteen tohtori **Hannu Karttunen** ja taikuri **Iiro Seppänen** ovat lupautuneet maksamaan kumpikin 2500 euroa edellä mainitusta kokonaissummasta. Haastesumma voidaan maksaa myös humanoidistipendinä - 10 000 euroa puhtaana ulottimeen sille humanoidille, joka itse noutaa stipendin ja antaa samalla DNA- (tai vastaavan) näytteen. Poikkeustapauksessa summa voidaan myös maksaa (mikäli esimerkiksi henkilötunnuksen tai pankkikortin saanti on osoittautunut humanoidille vaikeaksi) mukana seuraavalle ihmiskontaktiseuralaiselle.

Ihmeellinen maailma

SKEPTIKON
TIETOSANAKIRJA

RISTO SELIN

IHMEELLINEN MAAILMA vie lukijansa paranormaalien ilmiöiden ja outojen oppien maailmaan. Sen hakusanat tarjoavat kriittistä tietoa parapsykologiasta, ufologiasta, astrologiasta ja monista muista aiheista.

- * Lähes 500 hakusanaa: Atlantis, Barnum-efekti, Cereologia, Demoni...
- * Pitkiä kirjoituksia, lyhyitä määritelmiä.
- * Erittäin kattava kirjallisuusluettelo.
- * Suomen *ensimmäinen* skeptinen hakuteos.

Selin, Risto (2001) **IHMEELLINEN MAAILMA**: Skeptikon tietosanakirja

Julkaisija: Skepsis ry, Helsinki. 326 sivua.

Kustantaja: Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry.

Myytäväenä kaikissa Skepsiksen tilaisuuksissa; hinta 19 Euro, tai tilaamalla
Anna-Liisa Rähä, Borgströminkuja 1B19, 00840 Helsinki
Puh. (09) 698 1976 E-posti: secretary@skepsis.fi
hintaa 19 Euro + postikulut.